

2019

Veselības inspekcijas publiskais pārskats

Veselības inspekcija

Klijānu iela 7, Rīga, LV-1012, tālrunis:
67081600 vi@vi.gov.lv; www.vi.gov.lv

SATURS

IEVADS	3
I. INSPEKCIJAS DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	4
1.1. STRUKTŪRA.....	4
1.2. FINANCES	5
1.3. DARBĪBAS VIRZIENI	7
1.4. INSPEKCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJA 2019.- 2021.GADAM	7
II. REZULTĀTI INSPEKCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJĀ NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANAI UN PRIORITĀŠU ĪSTENOŠANAI	8
2.1. PRIORITĀTE: PROAKTĪVA UZRAUDZĪBA.....	8
2.2. PRIORITĀTE: EFEKTĪVA UZRAUDZĪBA	15
2.3. PRIORITĀTE: POZITĪVA UZRAUDZĪBAS OBJEKTA, IEINTERESĒTO PUŠU, SABIEDRĪBAS PIEREDZE.....	21
2.4. PRIORITĀTE: PROFESIONĀLS, MOTIVĒTS, UZ ATTĪSTĪBU ORIENTĒTS DARBINIEKS	24
III. PAKALPOJUMI	25
IV. KOMUNIKĀCIJA.....	27
V. GALVENIE UZDEVUMI 2020. GADĀ	29
SAĪSINĀJUMI.....	30

Ikvienam Latvijas iedzīvotājam ir tiesības saņemt kvalitatīvu un kvalificētu veselības aprūpi, dzīvot drošā un veselīgā dzīves vidē. Inspekcijas darbības virsmērķis ir to veicināt un ietekmēt, īstenojot valsts uzticētās funkcijas veselības nozares uzraudzībā un kontrolē. Aizvien straujāk virzoties tehnoloģiju progresam, pilnveidojoties dzīves telpai un attīstības iespējām, rodas aizvien jauni draudi iedzīvotāju veselībai un drošībai. Tie ir jauni izaicinājumi Inspekcijai – savlaicīgi atklāt un pārvaldīt riskus, kuru ierobežošanai normatīvie regulējumi vēl nav izstrādāti.

Inspekcijai nav un tuvākajā laikā nebūs tādu resursu, lai kontrolētu un regulāri uzraudzītu katra normatīvā akta punkta atbilstību ikvienā uzraudzības objektā (vairāk nekā 15 500). Arī atklāt pēc iespējas vairāk neatbilstību nav Inspekcijas darbības pašmērķis. Mērķis ir nepieļaut tādas neatbilstības vai pārkāpumus, kuru rezultātā rodas draudi iedzīvotāju veselībai vai nevēlami notikumi. Tāpēc Inspekcija ir mainījusi pieeju veselības nozares uzraudzībai no kontrolējošas uz atbalstošu, ieviešot „Konsultē vispirms”¹ principus, veicinot noteikto prasību izpildi, nevis sodīšanu par neizpildi. Inspekcija pamatoti lepojas ar 2019. gadā saņemto īpašo apbalvojumu nominācijā „Gada izaugsme”, demonstrējot visstraujāko progresu „Konsultē vispirms” principa ieviešanā. Pēc ekspertu atzinuma, ņemot vērā aktīvo komunikāciju ar klientiem, panākts būtisks uzlabojums vērtējumā *iestāde regulāri informē par normatīvo aktu prasībām*.

2019. gadā Inspekcija ieviesa pašnovērtējumu kā vienu no uzraudzības metodēm. Pašnovērtējuma mērķi ir atbalstīt pakalpojumu sniedzēju un uzņēmumu centienus nodrošināt atbilstību normatīvajām prasībām, identificēt aktuālās problēmas prasību ievērošanā, kā arī apzināt nepieciešamo konsultatīvo un apmācību vajadzību un veicināt savstarpējās uzticības veidošanos starp Inspekciju un uzraudzības objektiem. 2019. gadā Inspekcija aktīvi iesaistījās un komunicēja ar ieinteresētajām pusēm, prezentējot un skaidrojot kontrolēs, tematiskajās pārbaudēs un ekspertīzēs gūtos rezultātus un secinājumus.

2019. gadā Inspekcija turpināja ieviest *Eurinspect* rekomendācijas²: mācīties no nevēlamiem notikumiem; koncentrēties uz veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un drošības uzlabošanu; pilnveidot sūdzību izskatīšanas kārtību un uzlabot saikni ar veselības aprūpes iestādēm. Starptautiskā pieredze liecina, ka vidēji 10 % pacientu tiek nodarīts kaitējums³. Latvijā gada laikā vairāk nekā 1 miljons EUR tiek izmaksāts ĀRF ietvaros par pacientam nodarītu kaitējumu⁴. Īpaši izaicinājumi risku pārvaldīšanai veselības aprūpes nozarē ir gan tās sarežģītībā, gan tajā, ka pieprasījums pēc ārstēšanas un aprūpes palielinās un mainās strukturāli. Cilvēki dzīvo ilgāk, aprūpes vajadzības kļūst komplicētākas, bet resursi attiecībā pret progresa radītajām iespējām kļūst ierobežotāki.

¹ Ekonomikas ministrija. Vadlīnijas par “Konsultē vispirms” principa piemērošanu valsts iestāžu darbā. Pieejams tiešsaistē: https://em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/uznemejdarbibas_vide/_uznemejdarbibas_vides_uzlabosana/konsulte_vispirms (skatīts 04.06.2019.)

² ESF projekts Nr.9.2.3.0/15/I/001 “Veselības tīklu attīstības vadlīniju un kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izstrāde un ieviešana prioritāro veselības jomu ietvaros” Eksperta pakalpojumi veselības aprūpes kvalitātes un pacientu drošības jomā”; Ziņojums; 2018. Pieejams tiešsaistē: <http://vmnvd.gov.lv/uploads/files/5c5842f37f78d.pdf> (skatīts 04.06.2019.).

³ Slawomirski L, Auraen A, Klazinga N. The economics of patient safety. Strengthening a value-based approach to reducing patient harm at national level. OECD publikācija, 2017. Pieejama tiešsaistē: <https://www.oecd.org/els/health-systems/The-economics-of-patient-safety-March-2017.pdf> (skatīts 02.05.2019.).

⁴ Nacionālais veselības dienests. Gada publiskais pārskats 2017. <http://www.vmnvd.gov.lv/uploads/files/5b3b7ef4ab3a7.pdf> (skatīts 02.05.2019.).

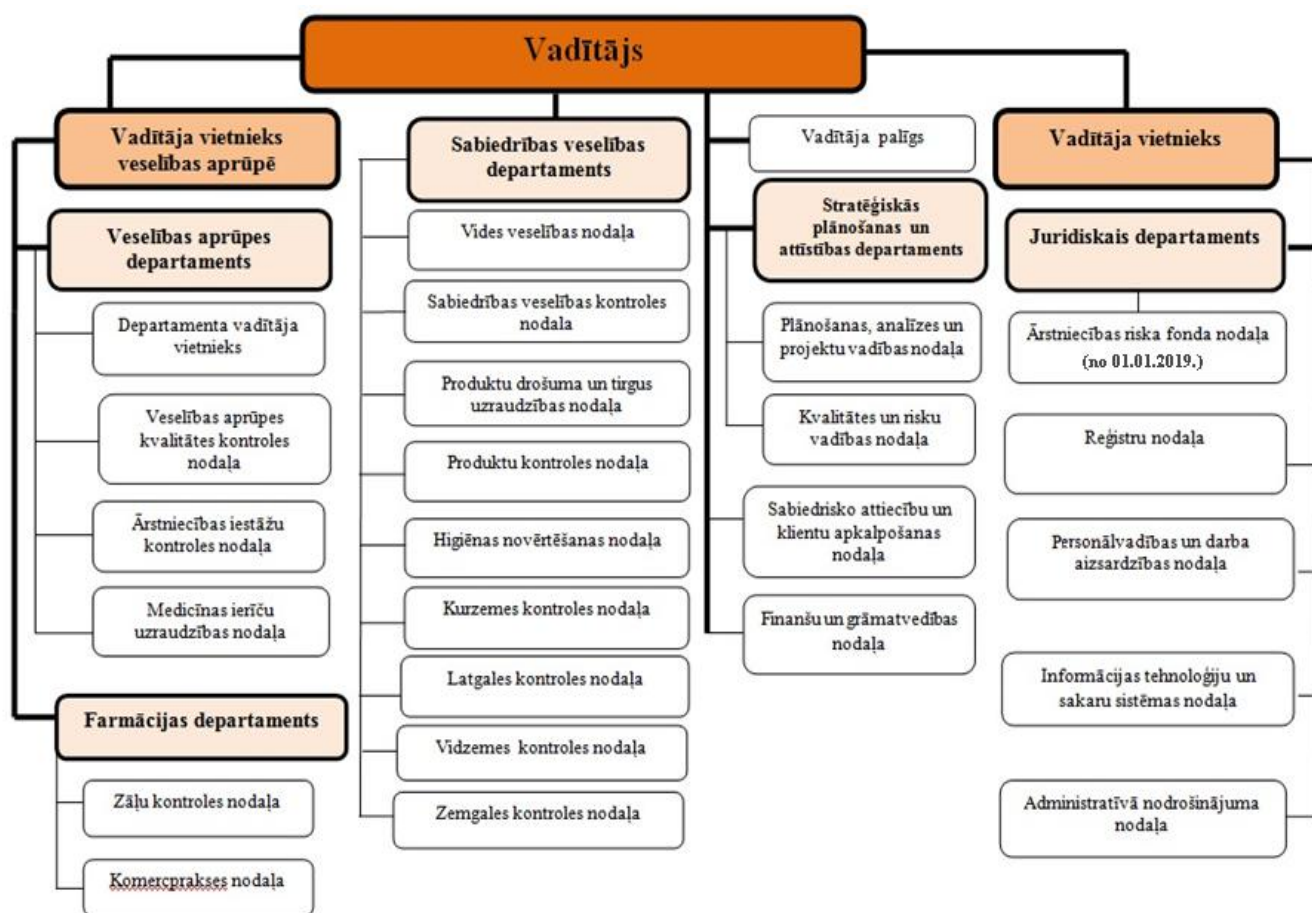
I. INSPEKCIJAS DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Inspekcija ir veselības ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts pārvaldes funkcijas veselības nozares uzraudzībā un kontrolē, lai nodrošinātu veselības aprūpes, sabiedrības veselības un farmaceitiskās darbības jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu un izpildi kvalitatīvai un kvalificētai veselības aprūpei, kā arī drošai un veselīgai dzīves videi. Inspekcijas funkcijas un uzdevumi ir noteikti Ministru kabineta 2019. gada 9. jūlija noteikumos Nr. 309 „Veselības inspekcijas nolikums”.

2019. gada darbības galvenie mērķi:

- ❖ Efektīva pārmaiņu ieviešana iestādes funkciju izpildē veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes un pacientu drošības koncepcijas ietvarā.
- ❖ Inspekcijas cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana.
- ❖ Inspekcijas administratīvā un atbalsta procesu pilnveidošana

1.1. STRUKTŪRA

1.attēls. Inspekcijas struktūra 2019. gadā (apstiprināta ar 2018. gada 17. jūlija rīkojumu Nr. 38)

1.2. FINANSES

1.tabula. Inspekcijas 2019. gada budžets (konsolidēts)

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde) (EUR)	2019. gadā	
			apstiprināts likumā (ar izmaiņām) (EUR)	faktiskā izpilde (EUR)
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	4 405 845	4 616 415	4 515 411
1.1.	dotācijas	4 071 423	4 258 276	4 250 717
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	328 708	348 139	257 032
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	3 938	10 000	7 662
2.	Izdevumi (kopā)	4 398 034	4 622 370	4 511 582
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	4 341 032	4 569 219	4 474 411
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	57 002	53 151	3 771

2.tabula. Budžeta programmu un to apakšprogrammu izlietojums

Budžeta programmas numurs	Budžeta programmas un apakšprogrammas nosaukums	Kopējais finansējums izdevumiem (EUR)	Izlietots programmas ietvaros (EUR)
46.00.00	„Veselības nozares uzraudzība” ar apakšprogrammu 46.01.00 „Uzraudzība un kontrole”	4 579 885	4 486 547
<i>Lai nodrošinātu uzdevumu izpildi, tika turpināts nomāt 14 automašīnas, kā arī turpināti 10 patapinājuma līgumi ar Inspekcijas darbiniekiem par personīgā transportlīdzekļa izmantošanu iestādes funkciju nodrošināšanai. Tika pabeigts Rīgas biroja 1.ēkas 2.stāva telpu kosmētiskais remonts, kā arī uzlabota vides pieejamība divās Inspekcijas reģionālajās iestādēs – Kuldīgā un Jelgavā.</i>			
45.00.00	„Veselības aprūpes finansējuma administrēšana” ar apakšprogrammu 45.02.00 „Ārstnieciskā riska fonda darbības nodrošināšana”	9 542	3 708
<i>Programmas ietvaros saņemts finansējums no Nacionālā veselības dienesta atlīdzībai 4 740 EUR un precēm un pakalpojumiem 4 802 EUR apmērā, lai Inspekcija nodrošinātu pacientu atlīdzības prasījumu izskatīšanai piesaistīto ārstniecības personu darba apmaksu.</i>			
63.00.00	Eiropas sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana” ar apakšprogrammas 63.07.00 „Eiropas sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana (2014-2020)”		
projekts	9.2.3.0/15/I/001 „Veselības tīklu attīstības vadlīniju un kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izstrāde un ieviešana prioritāro veselības jomu ietvaros”	3 580	3 579
<i>Programmas ietvaros izlietoti 3 579 EUR atalgojuma nodrošināšanai projektā iesaistītajiem darbiniekiem atbilstoši Ministru kabineta 2014. gada 28. oktobra noteikumiem Nr.666 „Noteikumi par darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.3. specifiskā atbalsta mērķa „Atbalstīt prioritāro (sirds un asinsvadu, onkoloģijas, perinatālā un neonatālā perioda aprūpes un garīgās veselības) veselības jomu veselības tīklu attīstības vadlīniju un kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izstrādi un ieviešanu, jo īpaši sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju veselības uzlabošanai” īstenošanu” un ņemta dalība aktivitātes „Vienotas nacionālās veselības aprūpes kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izveide un ieviešana” īstenošanā (iepirkumu dokumentācijas sagatavošana, nodevumu izskatīšana u.c.)</i>			
projekts	9.2.4.1/16/I/001 „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi”	11 670	5 850
<i>Programmas ietvaros tika paredzēta atalgojuma un transporta nodrošināšana projektā iesaistītajiem darbiniekiem atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 17. maija noteikumiem Nr. 310 „Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.4. specifiskā atbalsta mērķa „Uzlabot pieejamību veselības veicināšanas un slimību profilakses</i>			

Budžeta programmas numurs	Budžeta programmas un apakšprogrammas nosaukums	Kopējais finansējums izdevumiem (EUR)	Izlietots programmas ietvaros (EUR)
<i>pakalpojumiem, jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem” 9.2.4.1. pasākuma „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” un 9.2.4.2. pasākuma „Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei” īstenošanas noteikumi”. Projekta realizēšanai tika izlietoti 5 850 EUR un veikta projekta pētījuma „Izglītības iestāžu vides kvalitātes un drošuma pētījums” īstenošana (t.sk. sadarbības līgumu slēgšana ar izglītības iestādēm, ziņojuma sagatavošana u.c.) un projekta pētījuma „Fiziskās aktivitātes veicinošas vides pētījums izglītības iestādēs” uzraudzības veikšana.</i>			
70.00.00	„Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana”		
70.07.00	apakšprogramma „Citu Eiropas Kopienas projektu īstenošana” projektu CESPI/VM/008 „Eiropas Komisijas trešās Savienības rīcības programmas veselības jomā (2014.-2020.gads) projektu un pasākumu īstenošana”	5 255	1799
<i>Projekta "Tabakas uzraudzība" ietvaros tika izlietoti 1799 EUR un īstenotas šādas aktivitātes:</i> - <i>Kontroles lapas izstrādāšana, kas visās dalībvalstīs nodrošinātu konsekvētu elektronisko cigarešu un to uzpildes flakonu prasību izpildes kontroli;</i> - <i>Informācijas sagatavošana par Eiropas Komisijas datu bāzes EU-CEG informācijas publiskošanu, prasībām, nodrošinot datu publicēšanu ES dalībvalstu ietvaros;</i> <i>Dalība sanāsmē par projekta progresu - komandējums uz Beļģiju 2019. gada februārī.</i>			
70.08.00	apakšprogramma „Latvijas pārstāvju ceļa izdevumu kompensācija, dodoties uz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmēm un Padomes sanāksmēm”	2 438	2 437
<i>Programmas ietvaros nodrošināti komandējumu braucieni uz Briseli dalībai Eiropas Savienības Padomes vides darba grupu sanāksmēs 2019. gada 8.-9. janvārim, 17.-18. janvārim, 1.-2. februārim, 11.-12. februārim</i>			
73.00.00	„Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti” ar apakšprogrammu 73.06.00 „Ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu īstenošana veselības nozarē”	10 000	7 662
<i>Programmas ietvaros tika nodrošināta Ziemeļvalstu/Baltijas valstu ūdens un veselības 8.Tīkla sanāksme, kura notika Rīgā 2019. gada 12.–13. decembrī. Sanāksmes mērķis bija Ziemeļvalstu un Baltijas valstu pārstāvjiem apmainīties ar pieredzi un risināt dažādus jautājumus, kas izriet no Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas (UNECE) un Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Ūdens un veselības protokola. Sanāksmē pārrunātie temati aptvēra gan droša dzeramā ūdens piegādi un adekvātu sanitāriju, gan ūdens resursu aizsardzību, aicinot valstis stiprināt veselības aizsardzības sistēmu, uzlabot ūdens resursu pārvaldīšanu un plānošanu, uzlabot ūdens piegādes un sanitārijas kvalitāti, risinot riskus veselībai nākotnē, kā arī nodrošinot drošu vidi atpūtai pie ūdens.</i>			

Inspekcija sniedz maksas pakalpojumus saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 27. augusta noteikumiem Nr. 675 „Veselības inspekcijas maksas pakalpojumu cenrādis”.

3.tabula. Inspekcijas ieņēmumi

Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	Faktiskie ieņēmumi (EUR)
Ieņēmumi par dokumentu izsniegšanu un kancelejas pakalpojumiem	2 680,81
Ieņēmumi par nomu un īri	508,20
Ieņēmumi par pārējiem sniegtajiem maksas pakalpojumiem	236 653,02
Pārējie iepriekš neklasificētie pašu ieņēmumi	7 648,41
Kopā:	247 490,44

Pārskata periodā netika apgūti **91 107 EUR**, kas saistīts ar pašu ieņēmumu plāna neizpildi – pieprasījums pēc maksas pakalpojumiem bija mazāks, nekā plānots.

Inspekcijas piešķirtā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem un iekasētie pašu ieņēmumi izlietoti saskaņā ar LR Veselības ministrijas apstiprinātajiem finansēšanas plāniem un tāmēm.

1.3. DARBĪBAS VIRZIENI

Veselības aprūpes jomā galvenie darbības virzieni ietver ārstniecības iestāžu uzraudzību un sniegtās veselības aprūpes un darbnespējas ekspertīzes kvalitātes kontroli, medicīnisko ierīču izplatīšanas un lietošanas (ekspluatācijas) uzraudzību, ĀI, ĀP un ĀAP reģistru uzturēšanu.

Sabiedrības veselības jomā Inspekcija nodrošina paaugstināta riska u.c. subjektu (bērnu izglītības iestādes, bērnu nometnes, sociālās aprūpes iestādes, dienesta viesnīcas, skaistumkopšanas, tetovēšanas un pīrsinga saloni, sporta klubi, peldbaseini, pirtis, viesnīcas) uzraudzību; iedzīvotāju veselību ietekmējošo vides faktoru (vides fizikālie, ķīmiskie un bioloģiskie faktori, kas var būtiski pasliktināt dzīves kvalitāti un radīt veselības traucējumus, tai skaitā veic dzeramā ūdens un peldvietu monitoringu) uzraudzību; ķīmisko vielu, ķīmisko maisījumu, kosmētikas līdzekļu, tabakas izstrādājumu, elektronisko cigarešu uzraudzību Latvijas tirgū.

Farmācijas jomā Inspekcija nodrošina farmaceitiskās darbības uzņēmumu un zāļu aprites uzraudzību, īstenojot cilvēkiem paredzēto zāļu, narkotisko un psihotropo zāļu (arī prekursoru) izplatīšanas un zāļu reklāmas un komercprakses uzraudzību aptiekās un to filiālēs, zāļu lieltirgotavās, zāļu ražošanas uzņēmumos, medikamentu muitas noliktavās, medicīnisko un veterinārmedicīnisko zinātnisko pētījumu veikšanas laboratorijās un pie aktīvo vielu izplatītājiem, kā arī citos objektos, kas saistīti ar zāļu, prekursoru apriti vai reklāmu.

1.4. INSPEKCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJA 2019.- 2021.GADAM

Lai nodrošinātu Inspekcijas stratēģisko mērķu sasniegšanu, uzdevumu un prioritāru izpildi, 2019.gada ar VM rīkojumu Nr. 267 apstiprināta Inspekcijas darbības stratēģija 2019.-2021.gadam - *pdf (pilns teksts). Inspekcijas darbības stratēģija 2019. – 2021.gadam ir dokuments, kurā noteiktas prioritātes, darbības virzieni, sasniedzamie mērķi, veicamie uzdevumi visās Inspekcijas kompetences jomās, kas īstenojami pieejamā finansējuma ietvaros un savstarpējā sadarbībā ar uzraudzības iestādēm un citām ieinteresētajām pusēm.

Prioritātes un stratēģiskie mērķi:

- ❖ **Proaktīva uzraudzības sistēma, t.sk. risku identificēšana un mazināšana valsts prioritārajās jomās veselības nozarē:**
 - risku identifikācija, analīze un mazināšana veselības nozarē;
 - ieinteresēto pušu iesaiste risku identificēšanā un samazināšanā.
- ❖ **Efektīva darbības nodrošināšana veselības nozares uzraudzībā:**
 - efektīva uzraudzības pasākumu plānošana, risku izvērtēšanas un pārvaldīšanas uzlabošana;
 - ĀRF procesu un metožu pilnveidošana;
 - Inspekcijas stabilitātes un ilgtspējas nodrošināšana.
- ❖ **Pozitīva uzraudzības objekta, ieinteresēto pušu, sabiedrības pieredze:**
 - “Konsultē vispirms” principu izmantošana un attīstība;
 - taisnīguma un samērīguma kultūras ieviešana.
- ❖ **Profesionāls, motivēts, uz attīstību orientēts darbinieks:**
 - motivējošas un veselīgas darba vides veidošana;
 - motivēti un uz attīstību orientēti darbinieki;
 - profesionāli, jaunās metodes apguvuši darbinieki un vadītāji.

Publiskajā pārskatā atspoguļoti un analizēti Inspekcijas darbības stratēģijas 2019.-2021. gadam noteikto prioritāšu un mērķu izpildes rezultāti 2019. gadā.

II. REZULTĀTI INSPEKCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJĀ NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANAI UN PRIORITĀŠU ĪSTENOŠANAI

2.1. PRIORITĀTE: PROAKTĪVA UZRAUDZĪBA

INSULTA PACIENTU AUGSTĀS MIRSTĪBAS IEMESLU IZVĒRTĒŠANA

Mērķis: izvērtēt insulta pacientu augstās mirstības iemeslus, insulta ārstēšanas vadlīniju „Cerebrāla infarkta prehospitalās aprūpes, diagnostikas un akūtas ārstēšanas klīniskās vadlīnijas” (turpmāk – Vadlīnijas) ieteikumu ievērošanu, sagatavot priekšlikumus situācijas pilnveidei.

Tematiskās pārbaudes posmi:

- ❖ *Pārbaudes insulta vienībās* P.Stradiņa klīniskā universitātes slimnīcā, Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīcā, Vidzemes slimnīcā, Jelgavas pilsētas slimnīcā, Jēkabpils reģionālā slimnīcā, Daugavpils reģionālā slimnīcā, Rēzeknes slimnīcā, Liepājas reģionālā slimnīcā un Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīcā par pacientu aprūpi ar insultu akūtā periodā, t.sk. laiku no iestāšanās slimnīcā līdz trombolīzes veikšanai.
- ❖ *Pārbaudes pēc risku izvērtējuma sešās II un III līmeņa slimnīcās*, kurās ārstē pacientus, ja viņi vēršas pēc medicīniskās palīdzības vēlāk ne kā 24 stundas no simptomu sākuma: Kuldīgas slimnīcā, Dobeles un apkārtnes slimnīcā, Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienībā, Alūksnes slimnīcā, Preiļu slimnīcā un Tukuma slimnīcā.
- ❖ *Pārbaudes pēc risku izvērtējuma 87 ģimenes ārstu praksēs* par perorālo antikoagulantu izrakstīšanu pacientiem ar mirdzaritmiju ar mērķi novērst biežāku un nopietnāku mirdzaritmijas komplikāciju – trombembolisko insultu.
- ❖ *Pacientu ar insultu anketēšana* “Nacionālā rehabilitācijas centrā “Vaivari” par rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību un pacientu apmierinātību ar sasniegtajiem rezultātiem.

Pārbažu rezultāti norādīja uz problēmām un pilnveides nepieciešamību šādās jomās:

- vadlīnijās noteiktā laika intervāla insulta pacientu izmeklēšanai ievērošanas uzlabošanu insulta vienībās, pārskatot procesu organizēšanu un norisi;
- vienota protokola izstrāde insulta pacientu aprūpei;
- insulta rašanās iemeslu noskaidrošana un medikamentozās ārstēšanas nozīmēšana stacionārā;
- akūtas rehabilitācijas nodrošināšanas pilnveide insulta vienībās;
- savlaicīgas, pietiekamas rehabilitācijas nodrošināšana pēc izrakstīšanās no slimnīcas.

SKRĪNINGA MAMOGRAFĪJAS PAKALPOJUMU KVALITĀTES PĀRBAUDES

Mērķis: noskaidrot esošo situāciju par skrīninga mamogrāfijas pakalpojumu sniegšanu, identificēt būtiskākās problēmas un sagatavot priekšlikumus pakalpojuma pilnveidei. Pārbaudēs piedalījās NVD, Latvijas Radiologu asociācijas, Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centra pārstāvji.

Balstoties uz risku izvērtējumu, pārbaudes veiktas Aizkraukles slimnīcā, MFD Veselības centrā “Dziedniecība”, Limbažu slimnīcā, Ventspils poliklīnikā, Alūksnes primārās veselības

aprūpes centrā, Dubultu poliklīnikā, Ludzas medicīnas centrā, Medicīnas centrā ARS, Veselības centrā 4, Veselības centru apvienībā.

Pārbaudēs izvērtēti: cilvēkresursu nodrošinājums un kompetences; skrīninga mamogrāfijas pakalpojumu sniegšanas organizācija; kvalitātes vadības sistēma ārstniecības iestādēs attiecībā uz mamogrāfijas pakalpojumiem; mamogrāfijas pakalpojuma dokumentēšana; medicīnisko iekārtu tehniskie parametri, attēlu apskates telpa un monitori; mamogrāfijas attēlu kvalitāte (fizikālie rādītāji, marķējums, pozicionēšana).

Pamatojoties uz pārbaužu rezultātiem, Inspekcija sagatavoja ieteikumus skrīninga mamogrāfijas pakalpojumu pilnveidošanai. Balstoties uz minētajiem ieteikumiem, Veselības ministrija izstrādāja **darba plānu „Veicamie pasākumi skrīninga mamogrāfijas pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai”**, kurā paredzētas aktivitātes radiologu un radiologu asistentu/radiogrāferu apmācībai, pacientiem pieejamas informācijas un pacientu informēšanas kārtības pilnveidošanai par veiktās skrīninga mamogrāfijas rezultātiem, mamogrāfijas izmeklējumu datu apstrādes un uzglabāšanas iespēju izvērtēšanai.

KLĪNISKAIS AUDITS PAR GRŪTNIEČU, DZEMDĒTĀJU, NEDĒĻNIEČU ATBILSTOŠU PĀRVEŠANU UZ AUGSTĀKA LĪMEŅA ĀRSTNIECĪBAS IESTĀDI ATBILSTOŠI MEDICĪNISKAJĀM INDIKĀCIJĀM

Klīniskā audita sākumā Inspekcija nosūtīja visām 17 slimnīcām, kurās sniedz dzemdību palīdzību, pašnovērtējuma anketu ar kritērijiem sniegtās dzemdību palīdzības nodrošināšanas izvērtēšanai. Pašnovērtējuma anketā bija iekļauti 20 kritēriji šādos prasību blokos: kvalitātes vadības sistēma attiecībā uz dzemdību palīdzību; augsta riska pacientu aprūpes vadība; speciālistu kompetences; tehnoloģiju un palīgdienestu pieejamība. Pašnovērtējuma mērķis bija rosināt ārstniecības iestādes izvērtēt, cik lielā mērā pasākumi, kas tiek veikti dzemdību palīdzības nodrošināšanai, ir saskaņā ar valstī pieņemtajiem normatīvajiem aktiem, kā arī identificēt riskus un nepieciešamos uzlabojumus, kas nepieciešami mātes veselības uzlabošanas mērķu sasniegšanai grūtnieču, dzemdētāju un nedēļnieču veselības aprūpē gan iestādes, gan valsts līmenī. Iegūtā informācija tika izmantota, lai identificētu problēmas dažāda līmeņa ārstniecības iestādēs un valstī kopumā, kā arī kopā ar Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociāciju noteiktu risinājumus un metodisko atbalstu valsts līmenī. Slimnīcas rūpīgi un kritiski piegāja pašnovērtējuma veikšanas procesam un tikai septiņas ārstniecības iestādes pilnīgi visos kritērijos uzrādīja atbilstību dzemdību palīdzības nodrošināšanas kārtībai.

Izvērtējot pašnovērtējuma rezultātus, Inspekcija padziļinātai analīzei izlases veidā atlasīja medicīnisko dokumentāciju no visām Latvijas reģionu slimnīcām. Tika izskatīti grūtnieču, dzemdētāju un nedēļnieču gadījumi, kad ir bijusi nepieciešama neatliekama/steidzama pārvešana uz augstāka līmeņa ārstniecības iestādi pēc medicīniskajām indikācijām (preeklampsija, eklampsija, hipertensīvie sarežģījumi, asiņošana, priekšlaicīgas dzemdības, priekšlaikus noplūduši augļūdeņi, sepse), analizēta ārstniecības iestādes taktika (veiktās nepieciešamās darbības diagnozes noteikšanai, uzsākta stāvokļa stabilizējoša terapija, pārvešanas organizācija) un pārvešanas savlaicīgums (24 stundu laikā no diagnozes noteikšanas un terapijas uzsākšanas).

Klīniskais audits norādīja uz vairākām problēmām, kas risināmas:

- nepieciešams metodiskais atbalsts attiecībā uz augsta riska pacientu aprūpes vadību;
- jāveicina dalīšanās ar labās prakses piemēriem;
- jāstrādā pie antibakteriālās terapijas izvēles protokola;
- nepieciešams visām II līmeņa slimnīcām uzlabot klīnisko praksi sepses gadījumā;

- nepieciešamas nacionālā līmeņa rekomendācijas agrīnai sepses diagnostikai un taktikai;
- jāuzlabo pārvešanas gadījumu analīze, t.sk. informācijas apmaiņa un atgriezeniskā saite starp slimnīcām, tai skaitā domājot par IT risinājumu;
- jāstrādā pie augsta riska grūtnieču, dzemdētāju un nedēļnieču komplikāciju klasifikācijas izstrādes;
- apmācību procesā akcents liekams uz multidisciplināro komandu apmācības t.sk. situāciju simulāciju apmācībās uz vietas ārstniecības iestādēs.

RISKU IDENTIFICĒŠANA UN PĀRVALDĪŠANA MEDICĪNAS IERĪČU JOMĀ

Balstoties uz riska izvērtējumu, veiktas 66 kontroles ārstniecības iestādēs un 60 kontroles medicīnisko ierīču vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmumos, īpašu uzmanību pievēršot augsta riska II a, II b un III klases medicīnas ierīcēm. Ārstniecības iestādēs konstatētas neatbilstības medicīnas ierīču ekspluatācijā, kas neradīja risku pacientu un ārstniecības personu veselībai.

Cetru medicīnisko ierīču importētāju/izplatītāju uzņēmumos konstatētas medicīniskās ierīces bez CE atbilstības marķējuma par medicīnas ierīces atbilstību ES prasībām, vai neatbilstoši marķētas. Šajos gadījumos veikta neatbilstošo medicīnisko ierīču izplatīšanas apturēšana.

Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 765/2008 par akreditācijas un tirgus uzraudzības prasībām attiecībā uz produktu tirdzniecību, Inspekcija medicīnisko ierīču importēšanas gadījumos izskata Valsts ieņēmuma dienesta (VID) Muitas pārvaldes pieprasījumus sniegt atzinumus par medicīnisko ierīču atbilstības izvērtēšanu saskaņā ar drošuma kritērijiem un spēkā esošajiem normatīvo aktu prasībām, lai nepieļautu neatbilstošu medicīnisko ierīču laišanu brīvā apgrozībā.

2. attēls. Izskatīto VID muitas pārvaldes pieprasījumu skaits 2016.-2019. gadā

No VID Muitas pārvaldes 2019. gadā saņemti 460 pieprasījumi un veikta 5557 medicīnas ierīču modeļu atbilstības izvērtēšana saskaņā ar drošuma kritērijiem un spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. No saņemtajiem pieprasījumiem 1/4 daļai konstatēti trūkumi gan dokumentācijā (apludinājumos par atbilstības novērtēšanas procedūras veikšanu; par pašu ierīču modeļu identificēšanu), gan ierīces marķējumā, kā rezultātā ierīces netika laistas Latvijas tirgū.

ZĀĻU VERIFIKĀCIJAS SISTĒMAS IEVIEŠANAS PĀRBAUDES

No 2019. gada 9. februāra ir piemērota Komisijas 2015.gada 2.oktobra Deleģētā regula (ES) 2016/161, kas papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2001/83/EK (turpmāk – Regula), nosakot detalizētus noteikumus par drošuma pazīmēm uz cilvēkiem paredzētu zāļu iepakojuma. Saskaņā ar Regulas prasībām, lai nepieļautu viltotu zāļu iekļūšanu legālajā piegādes ķēdē, cilvēkiem paredzēto zāļu iepakojumu aprīko ar drošuma pazīmēm –

unikālu identifikatoru un iepakojuma neskartības pazīmi. Zāļu verificācijas sistēma novērš iespējamību pacientam aptiekā iegādāties viltotas, nedrošas un nekvalitatīvas zāles, jo, pateicoties zāļu verificācijas sistēmai, zālēm tiek veikta autentiskuma pārbaude vēl pirms tās nonāk pie pacienta.

Pacientiem, kuri iegādājas zāles aptiekās pēc 2019. gada 9. februāra, jaunā kārtība nekādas izmaiņas zāļu iegādē nav radījusi. Vienīgi, aplūkojot Regulai pakļauto zāļu ārējo iepakojumu, pacienti var ieraudzīt, ka zāļu ražotājs to ir marķējis ar unikālu identifikatoru, nodrošinājis neskartības pazīmes, kas farmaceitiem, izsniedzot zāles, ļauj pārbaudīt, vai tās ir autentiskas.

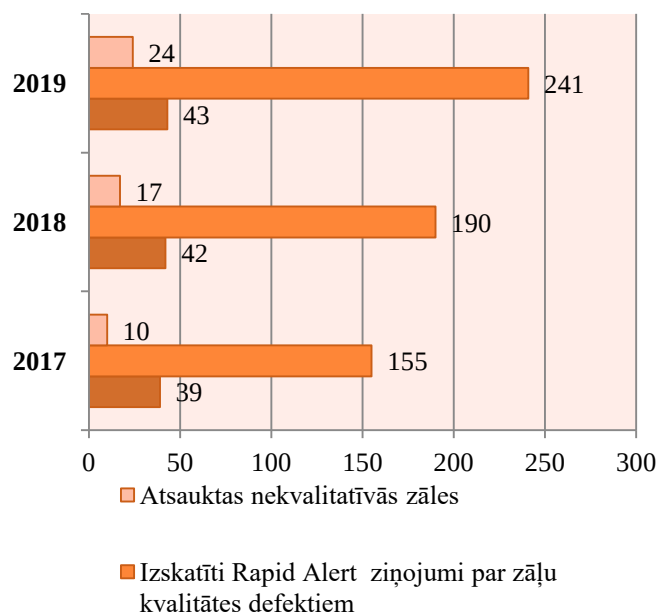
Pēc 2019. gada 9. februāra Inspekcija pārbaūžu laikā pārliecinājās, vai farmaceitiskās darbības uzņēmumos savienojums ar Latvijas zāļu verificācijas sistēmu ir nodrošināts un darbojas, kā arī vai zāļu izplatīšanas vietās ir nodrošināta zāļu verificācija. Pārbaūžu rezultāti liecina, ka 99 % kontrolēto farmaceitiskās darbības uzņēmumu ir pilnībā ieviesuši zāļu verificāciju savā darbībā.

2019. gadā Inspekcija izņēma 43 zāļu nosaukumu paraugus laboratoriskajam monitoringam. No tiem divi paraugi neatbilda zāļu kvalitātes prasībām, minētās zāles bija atsauktas no Latvijas tirgus. Kopumā 2019. gadā Latvijā ir atsauktas 24 zāles un apturēta divu Latvijā reģistrēto zāļu izplatīšana.

Zāles atsauc saskaņā ar reģistrācijas īpašnieka brīvprātīgu lēmumu, kā arī Inspekcijas pieņemto lēmumu, ja

- tās ir kaitīgas;
- tām nav terapeitiskās efektivitātes;
- riska un labuma samērs nav labvēlīgs;
- kvalitatīvais un kvantitatīvais sastāvs nav atbilstošs reģistrācijas dokumentācijā deklarētajam;
- nav veikta zāļu vai to izejvielu kontrole un ražošanas procesa starpstadiju kontrole, vai nav izpildīta kāda cita prasība vai pienākums, kas ir saistīts ar speciālās atļaujas (licences) zāļu ražošanai/importēšanai piešķiršanu.

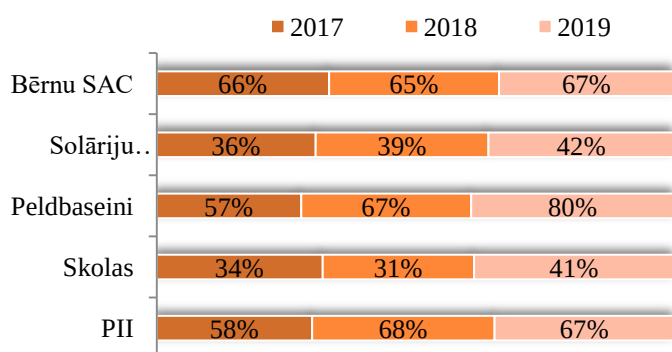
Informācija par Latvijā atsauktajām zālēm ir pieejama Inspekcijas tīmekļa vietnē <http://www.vi.gov.lv/lv/sakums/datubazes>.

3. attēls. Inspekcijas pasākumi, mazinot risku

PAAUGSTINĀTA RISKĀ SUBJEKTU UZRAUDZĪBA

Lai nepieļautu infekciju slimību izplatīšanos kolektīvos (bērnu uzraudzības un izglītības iestādēs, bērnu nometnēs, dienesta viesnīcās, sociālās aprūpes iestādēs) un veicinātu patērētāju veselībai drošu pakalpojumu sniegšanu (piemēram, skaistumkopšanas, peldbaseinu un pirts pakalpojumi), Inspekcija veic uzraudzību paaugstināta riska subjektos. 2019.gadā veiktas plānveida kontroles 646 pirmsskolas izglītības iestādēs (PII), 543 vispārizglītojošās skolās, 721 skaistumkopšanas pakalpojumu sniegšanas vietā, 124 sociālajos aprūpes centros (SAC).

4. attēls. Paaugstināta risku subjektu īpatsvars (%), kuros pilnībā ievērotas higiēnas un epidemioloģiskās drošības prasības

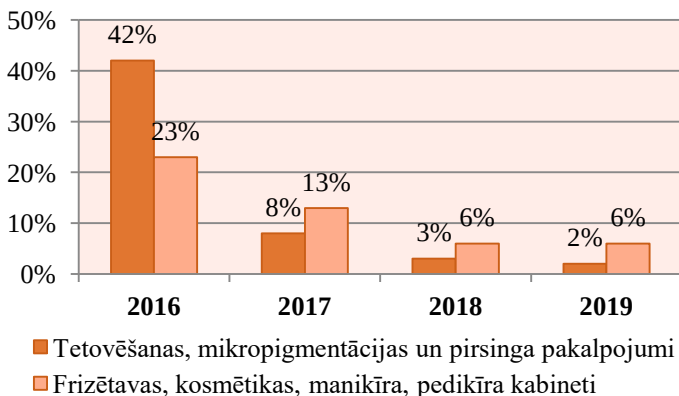
nozīmīgi higiēnas prasību pārkāpumi, piemēram, neatbilstības, Inspekcija nosaka paaugstināta riska subjektiem termiņu neatbilstību novēršanai; konstatējot būtiskas neatbilstības, Inspekcijas izsaka brīdinājumu par darbības apturēšanu un nosaka termiņu neatbilstību novēršanai.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem novērojami samazināties neatbilstību īpatsvars skaistumkopšanas pakalpojumu jomā saistībā ar lietoto daudzreizējās lietošanas darba piederumu apstrādi. Uzlabojumi ir skaidrojami ar to, ka 2018. gadā Inspekcija sagatavoja un publicēja, rekomendācijas „Droši un higiēnas prasībām atbilstoši skaistumkopšanas pakalpojumi. Vadlīnijas skaistumkopšanas pakalpojumu sniedzējiem”, kā arī sniedza konsultācijas vadlīniju ieviešanā un to, ka pakalpojumu sniedzēji arvien vairāk izmanto vienreizējās lietošanas piederumus, tādējādi pakalpojumu padarot patērētājiem drošāku.

DZERAMĀ ŪDENS UZRAUDZĪBA

Inspekcija veica 545 plānveida kontroles tajās ūdensapgādes sistēmās (ŪAS), kurās iepriekš tika

Uzraudzības rezultāti liecina, ka katru gadu pieaug paaugstinātu risku subjektu īpatsvars, kuros pilnībā ievērotas higiēnas un epidemioloģiskās drošības prasības. Lielākā daļa konstatēto neatbilstību minētajos objektos būtiski neietekmē bērnu attīstībai optimālu vidi vai pakalpojuma drošumu un nerada riskus veselībai. Tikai 1 % plānveida kontrolēto PII un skaistumkopšanas pakalpojumu sniegšanas vietu konstatēti

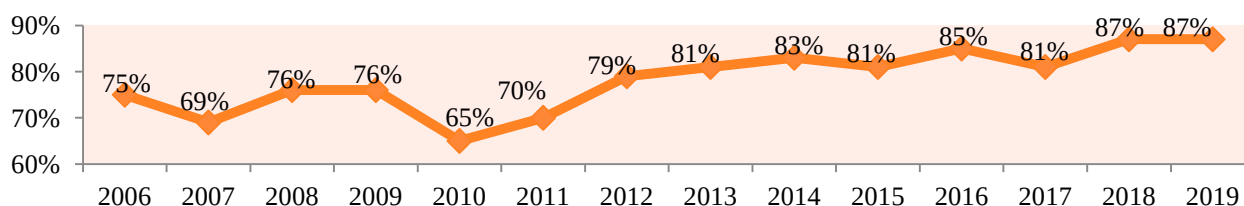

5. attēls. Konstatēto neatbilstību īpatsvars lietoto darba piederumu apstrādē

konstatētas neatbilstības normatīvo aktu prasību izpildē. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palielinājies ŪAS īpatsvars, kurās panākta pilnīga atbilstība normatīvu aktu prasībām – 55,8 % (2018. – 54,5 %; 2017. – 50,8 %).

- ! Visbiežāk konstatētas neatbilstības attiecībā uz dzeramā ūdens kvalitāti, kas patērētāju veselību tieši neietekmē (piemēram, aizsargjoslu, korektīvo un dezinfekcijas prasību izpildes neatbilstības).
- ! Auditmonitoringa ietvaros dzeramā ūdens kvalitāte pārbaudīta 198 ŪAS; visos analizētajos paraugos konstatēta atbilstība prasībām attiecībā uz tiem ķīmiskajiem rādītājiem, kas varētu radīt draudus cilvēku veselībai. Savukārt, pēc ķīmiskajiem kontrolrādītājiem, kas raksturo vispārīgo ūdens kvalitāti, atbilstība konstatēta 80,3 % paraugu.
- ! Saņemti un izskatīti 28 Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) ziņojumi par legionēlozes gadījumu epidemioloģisko izmeklēšanu (2018.– 28; 2017.– 21). Inspekcijas kompetences ietvaros uzraudzīta noslēguma dezinfekcijas pasākumu (veic ēkas apsaimniekotājs) izpilde un efektivitāte. Visos gadījumos apsaimniekotājs nodrošinājis nepieciešamos dezinfekcijas pasākumus.

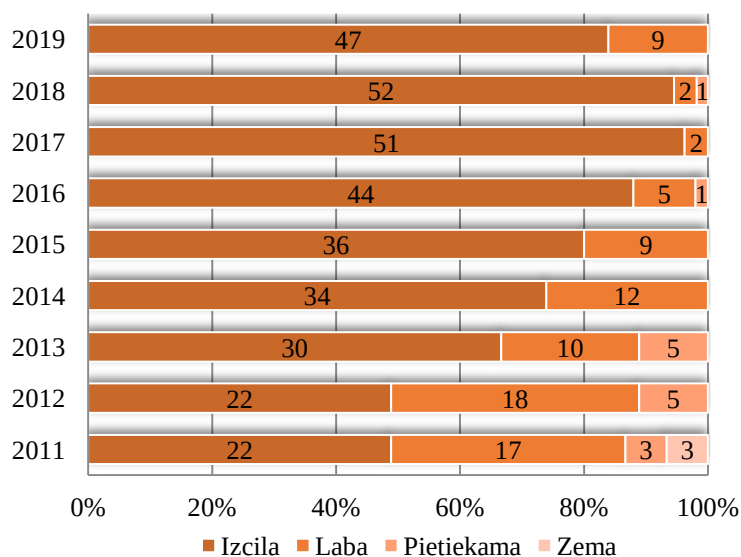

6. attēls. Iedzīvotāju īpatsvars, kas saņem atbilstošas kvalitātes dzeramo ūdeni

Vērtējot dzeramā ūdens kvalitātes dinamiku ilgākā laika periodā, kopš Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā 2004. gadā, ūdens kvalitāte ir pakāpeniski uzlabojusies, pateicoties veiktajiem ūdensapgādes infrastruktūras modernizācijas pasākumiem.

PELDŪDENS UZRAUDZĪBA

Veiktas 33 oficiālo peldvietu plānveida kontroles (2018. – 33; 2017. – 34); konstatētas neatbilstības (galvenokārt, par informatīvajos stendos izvietojamo informāciju) neietekmē atpūtnieku veselību un labsajūtu

7. attēls. Peldvietu ūdens ilglaicīgās mikrobioloģiskās kvalitātes dinamika (peldvietu skaits).

peldoties. Peldvietu ūdens analīžu rezultāti publicēti Inspekcijas tīmekļvietnē:

<http://www.vi.gov.lv/lv/vides-veseliba/peldudens/peldudens-monitorings>

Pēc peldvietu ilglaicīgās mikrobioloģiskās ūdens kvalitātes novērtēšanas kritērijiem, ņemot vērā četru pēdējo peldsezonu datus, Latvijā bija 47 izcilas kvalitātes peldvietas (84%) un 9 labas kvalitātes peldvietas

(16 %). Kopš 2012. gada Latvijā neviena oficiālā peldvieta nav ar zemu ūdens kvalitāti, kas peldoties varētu apdraudēt iedzīvotāju veselību.

Izvērtēti un Inspekcijas tīmekļa vietnē publicēti vairāk nekā 120 neoficiālo peldvietu ūdens kvalitātes pārbažu rezultāti.

ĶĪMISKO VIELU, ĶĪMISKO MAISĪJUMU UZRAUDZĪBA

Pārbaudītas 1011 ķīmiskās vielas un maisījumi. Pilnībā normatīvo aktu prasībām atbilda 45,7 % pārbaudīto vielu un maisījumu (2018. – 39,9 %; 2017– 35 %). **Tikai 17 ķīmiskām vielām un maisījumiem bija būtiskas neatbilstības**, un to tirdzniecība pārtraukta.

! 39 % ķīmisko vielu vai maisījumu marķējumā latviešu valodā nebija sniegta pietiekama vai korekta informācija par bīstamību vai piesardzības pasākumiem.

- ! Pārbaudītas ķīmisko maisījumu 683 drošības datu lapas (DDL), kurās jābūt visai nepieciešamai informācijai profesionāļiem par maisījumu bīstamību un nepieciešamiem piesardzības pasākumiem. Nepilnības konstatētas 42 % DDL; 13,5 % DDL nebija nodrošinātas latviešu valodā.
- ! Veiktas **ķīmisko maisījumu tematiskās kontroles**: pārbaudīta informācija par produktu bīstamību marķējumā patērētāju vidū populārai produktu grupai – **telpu aromātiem un virsmu tīrīšanas līdzekļiem**. Atlasīti 64 izvēlētā veida produkti, no tiem 31 (48,4 %) nav konstatētas neatbilstības. Visām konstatētajām neatbilstībām nebija būtiskas ietekmes uz preces drošumu.
- ! **Laboratoriski pārbaudīta** metanola koncentrācija 15 vējstiklu mazgāšanas šķidrumos un aizdedzināšanas šķidrumos, pH tīrīšanas līdzekļos. Neatbilstības konstatētas septiņiem produktiem, neatbilstošo produktu tirdzniecība pārtraukta.
- ! Kontrolēti 30 tetovēšanas līdzekļi. Nevienam no tiem netika konstatētas būtiskas neatbilstības, kas varētu radīt risku patērētāju veselībai. Laboratoriski pārbaudīta policiklisko aromātisko ogļūdeņražu koncentrācija pieciem tetovēšanas līdzekļiem. Visi testētie paraugi atbilda normatīvo aktu prasībām.

Visos gadījumos, konstatējot neatbilstības, Inspekcijas uzdeva komersantiem tās novērst noteiktajos termiņos.

KOSMĒTIKAS LĪDZEKĻU UZRAUDZĪBA

- ! Pārbaudīti 1817 kosmētikas līdzekļi. 36 (2 %) kosmētikas līdzekļiem konstatētas neatbilstības sastāvā. **Apturēta 33 nedrošu kosmētikas līdzekļu izplatīšana.**
- ! Labas ražošanas prakses kontrole veikta 6 kosmētikas līdzekļu ražošanas uzņēmumos. Ražošana notiek ievērojot labas ražošanas prakses standartu; ir konstatēti trūkumi atsevišķu prasību izpildē.
- ! **Pārbaudīti 139 kosmētikas līdzekļi 14 aptiekās.** 34 % kosmētikas līdzekļu konstatētas marķējuma neatbilstības, bet pieciem (4 %) trešajās valstīs ražotiem kosmētikas līdzekļiem konstatētas arī neatbilstības sastāvā. No tā secināms, ka neapstiprinās pieņēmums, ka aptiekās pieejamie

kosmētikas līdzekļi ir labāki, kā citur nopērkamie, tiem konstatētais neatbilstību īpatsvars būtiski neatšķiras no citos uzņēmumos konstatētā.

- ! **Laboratoriski pārbaudīti 38 kosmētikas līdzekļi**, četriem konstatēts konservantu lietošanas ierobežojuma pārkāpums, un tie izņemti no tirdzniecības.

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU, ELEKTRONISKO CIGAREŠU UN TO UZPILDES FLAKONU UZRAUDZĪBA

- ! Tīrgū tabakas izstrādājumiem pārbaudīja, vai marķējums satur obligātos brīdinājumus patērētājiem par preces lietošanas negatīvo ietekmi uz veselību. No 49 pārbaudītajiem tabakas izstrādājumiem, neatbilstības konstatētas diviem (5 %).
- ! Pārbaudīti **138 elektronisko cigarešu uzpildes flakoni**. 65 konstatētas neatbilstības speciālajām prasībām. Apturēta 45 uzpildes flakonu tirdzniecība, divi flakoni izņemti no tirgus. **Pastiprināti uzraudzīts, vai uzpildes flakoni ir nodrošināti ar bērniem nepieejamu aizdari, jo nikotīnu saturošie šķidrumi ir bīstami cilvēka veselībai un dzīvībai, ja tiek netīši norīti.**
- ! Inspekcija trīs gadu laikā nodrošina emisiju kontroli visiem Latvijā tīrgū laisto cigarešu veidiem. 2019. gadā nikotīna, darvas un oglekļa monoksīda emisiju laboratoriska pārbaude veikta 30 dažādiem cigarešu veidiem. Noteiktie ierobežojumi visiem bija ievēroti.

2.2. PRIORITĀTE: EFEKTĪVA UZRAUDZĪBA

AUDITA PĀRBAUDE

P.STRADIŅA KLĪNISKĀS UNIVERSITĀTES SLIMNĪCAS NEATLIEKAMĀS PALĪDZĪBAS CENTRĀ (PSKUS NMC)

Mērķis: pārliecināties, kā PSKUS NMC nodrošina pacientiem sniegto veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti, tai skaitā cik lielā mērā PSKUS NMC ieviesti un tiek īstenoti SPKC rekomendētie pacientu drošības pasākumi ārstniecības iestādēm <https://spkc.gov.lv/lv/profesionali/pacientu-drosiba-un-arstniecibas-kvalitate/ieteikumi-arstniecibas-iestade>.

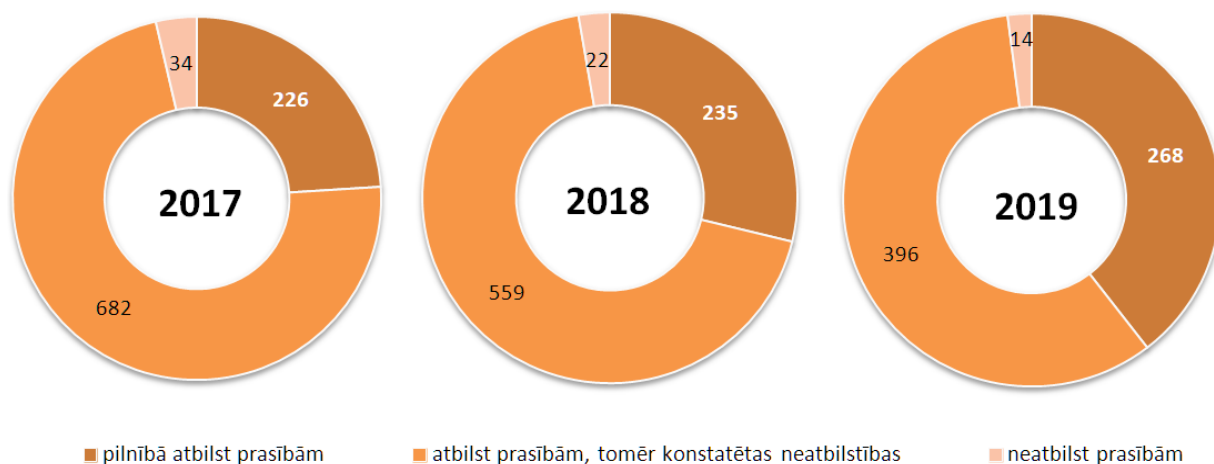
Neatliekamās palīdzības centra darba izvērtēšanai Inspekcija izmantoja jaunu pieeju, izstrādājot atbilstības kritērijus un mērījumu elementus kritērijiem, kas liecinātu par slimnīcas iekšējās kvalitātes sistēmas spēju nodrošināt sniegto pakalpojumu kvalitāti un nepārtrauktu pilnveidi, tai skaitā nodrošinot normatīvo aktu prasību izpildi. Novērtēšanas nolūks bija identificēt gan labas prakses, gan tās jomas, kas visvairāk pilnveidojamas drošai, uz pacientu vērstai un efektīvai veselības aprūpei. Kopvērtējums sasniedza 68 % no maksimāli iespējamā punktu skaita. Pārbaudes laikā ar slimnīcas personālu tika pārrunātas problēmas, iespējami riski, risku mazinošie pasākumi. Slimnīcas personāla iesaiste un partnerība ar slimnīcām ir svarīgākie elementi šādu pārbaužu veikšanā. 2020. gada beigās ir paredzēts veikt atkārtotu pārbaudi, kā tiek īstenoti nepieciešamie uzlabojumi, un atkārtoti noteikt kopvērtējumu. Šāda pieeja ir vērsta uz veselības aprūpes pakalpojumu pilnveidi, risku mazināšanu un pieredzes apmaiņu ar citām ārstniecības iestādēm labo praksi pārņemšanas veicināšanas nolūkā.

ĀRSTNIECĪBAS IESTĀŽU UZRAUDZĪBA

Balstoties uz riska novērtējumu, Inspekcija 2019. gadā kopumā veikusi 683 plānveida pārbaudes ārstniecības iestādēs, ievērojot izvirzītās prioritātes:

- jauno ārstniecības iestāžu pārbaudes pirms to reģistrācijas Ārstniecības iestāžu reģistrā – 324 pārbaudes;
- atļauju piešķiršana ārstniecības un sociālās aprūpes iestādēm zāļu iegādei no lieltirgotavām – 148 pārbaudes;
- pēdējo sešu gadu nekontrolēto ārstniecības iestāžu pārbaudes – 90 pārbaudes.

Inspekcijas uzdevums pārbaūžu laikā atklāt un diskutēt par sistēmiskām problēmām, identificēt riskus un nepieciešamos uzlabojumus darba organizēšanā, procesos, dokumentējot tos kontroles aktā, kā arī sniegt ārstniecības iestādēm atgriezenisko saiti par pārbaūžu rezultātiem.

8. attēls. Plānveida kontroļu rezultāti ārstniecības iestādēs

ĀRSTNIECĪBAS IESTĀŽU IESAISTĪŠANA IESNIEGUMU IZSKATĪŠANĀ

Inspekcija uzskata, ka jebkuri trūkumi, vispirms, ir jānovērš un jārisina tur, kur tie radušies. Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, ārstniecības iestādēm jāievieš un jāuztur pacientu sūdzību un ierosinājumu analīzes sistēma. Izskatot iesniegumu ārstniecības iestādē, ir iespējams izprast, objektīvi izvērtēt pacienta neapmierinātības cēloņus, kā arī noteikt nepieciešamos uzlabojumus, tai skaitā pilnveidojot komunikāciju ar pacientu un sistēmu, lai risinātu problēmas brīdī, kad tās rodas. Tādējādi ārstniecības iestāžu iesaistīšana iesniegumu izskatīšanā uzskatāma par vienu no Latvijas veselības aprūpes sistēmas pilnveidošanas instrumentiem.

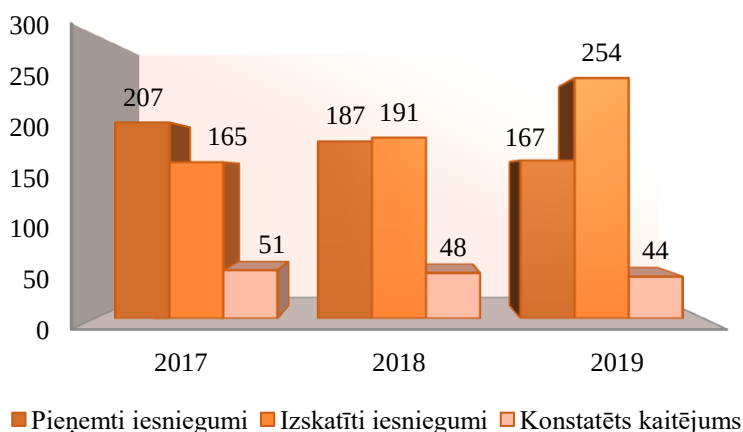
Kopumā 2019. gadā saņemti 1069 iesniegumi par veselības aprūpi, izskatīšanai Inspekcijā virzīti 860 iesniegumi, pārsūtīti izskatīšanai ārstniecības iestādēs 166 iesniegumi, izskatīšanai citās institūcijās (NVD, VDI, VDEĀVK u.c.) – 43 iesniegumi. Visos gadījumos izskatīšanas procesā Inspekcija iesaistīja ārstniecības iestādi, kā arī sniedza tai atgriezenisko saiti par secinājumiem un ieteikumiem uzlabojumiem.

ĀRSTNIECĪBAS RISKU FONDA PROCESU UN METOŽU PILNVEIDOŠANA

No 2019. gada 1. janvāra Inspekcijas kompetencē ir ne tikai ekspertīžu par kaitējuma esību vai neesību pacienta veselībai vai dzīvībai veikšana un atzinumu sagatavošana, bet arī

atlīdzības prasījumu iesniegumu un lēmumu par atlīdzības izmaksu vai atteikumu izmaksāt atlīdzību pieņemšana.

9. attēls. Iesniegumu skaits ĀRF

zobārstniecībā – 27 iesniegumi.

Inspekcija, noslēdzot ekspertīzes, ārstniecības iestādēm, kurās konstatēta kaitējuma esība pacienta veselībai vai dzīvībai, nosūtījusi atzinumā izdarītos secinājumus par pacientam nodrošināto ārstniecību un ieteikumus turpmākā darba pilnveidei, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos pacientu aprūpē. Tā, piemēram, Inspekcija informējusi ārstniecības iestādi par tajā konstatētu pacientes veselībai nodarītu kaitējumu saistībā ar radiologa nepilnīgiem un neprecīziem atzinumiem par pacientes mamogrammu attēliem, lūdzot veikt iekšēju auditu konkrētā gadījuma izvērtēšanai. Pacientei iepriekš konstatēta kreisās krūts ļaundabīga saslīmšana, līdz ar to veikta kreisās krūts sektorāla rezekcija ar sekojošu staru/ķīmijterapiju, bet divus gadus vēlāk izdarīta totāla histerektomija ar piedēkļiem. Turpmākajā laika periodā paciente novērojusies pie onkoloģijas speciālistiem. 2017. gadā un 2018. gadā veikto radioloģisko izmeklējumu interpretāciju rezultātā novēloti konstatēts kreisā krūts dziedzerā ļaundabīgas saslīmšanas recidīvs, jo slēdzienos netika novērtēta un atspoguļota informācija par vizualizējamajiem veidojumiem krūtī. Minētie radioloģisko izmeklējumu slēdzieni kavēja pacientei agrīni uzsākt krūts vēža recidīva ārstēšanu. Kaitējuma rašanos ar lielāko varbūtību varēja veicināt apstākļi, ka katru reizi radiologs salīdzināja tikai tekošā un iepriekšējā gada mamogrammu attēlu, nepārskatot agrīnāk veiktos izmeklējumus. Ārstniecības iestāde pēc iekšējā audita veikšanas iestādes ietvaros uzsākusi pasākumus, lai uzlabotu konkrētā radiologa kompetences krūts patoloģijas diagnostikā, un radioloģijas datu glabāšanas un arhivēšanas serveru sistēmas darbību un attēlu salīdzināšanas nodrošināšanu, kā arī pēc jaunu diagnostiskās mamogrāfijas iekārtu uzstādīšanas iestādē ieviesta multimodāla krūšu izmeklēšana, kas uzlabos vēža diagnostiku.

Līdz ar to Inspekcijas rīcība, izskatot iesniegumus Ārstniecības riska fondam, bijusi vērsta ne tikai uz atlīdzības jautājuma izvērtēšanu pacienta veselībai vai dzīvībai nodarīta kaitējuma kontekstā, bet arī bijusi vērsta uz ārstniecības iestāžu informēšanu par iespējam pilnveidot sniegto veselības aprūpi.

2019. gadā Inspekcija izskatījusi lielāko iesniegumu skaitu Ārstniecības riska fonda (ĀRF) pastāvēšanas vēsturē – 254 iesniegumus. Kaitējuma esība pacienta veselībai vai dzīvībai noteikta 44 gadījumos, noteiktā kaitējuma apmērs svārstījies robežās no 1 % līdz 100 %.

2019. gadā ĀRF iesniegumi, salīdzinot ar 2018. gadu, joprojām visbiežāk izskatīti četrās jomās: traumatoloģijā – 51; ķirurģijā – 47; ginekoloģijā un dzemdniecībā – 32;

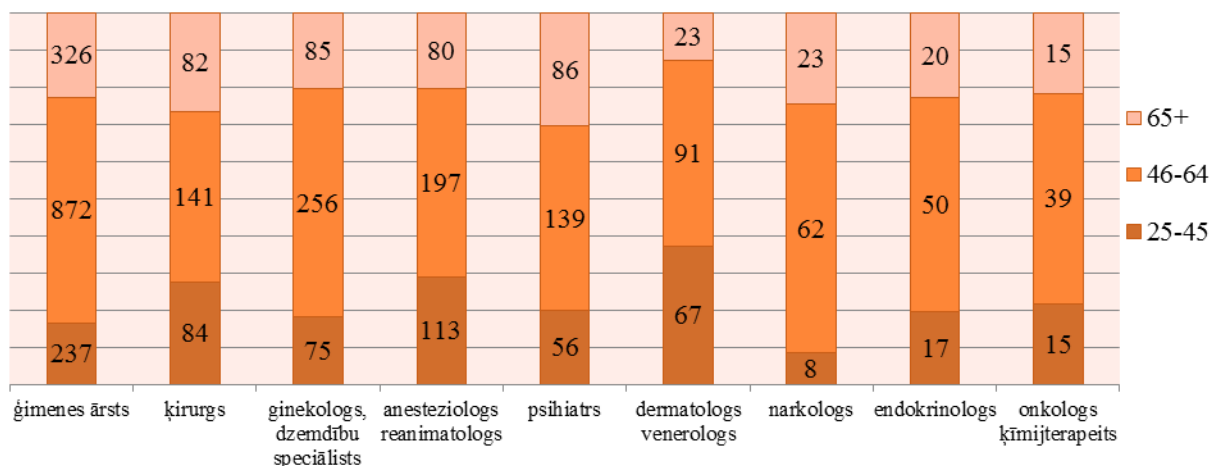
ĀRF darbības pilnveidošanai:

- ❖ Inspekcija ierosināja grozījumus Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumos Nr. 1268 „Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi”, iekļaujot tajos Inspekcijas priekšlikumus par kaitējuma noteikšanas metodoloģijas pilnveidi.
- ❖ 2019. gadā ĀRF ekspertīžu profesionālo slēdzienu sagatavošanai Inspekcijai noslēdza septiņus sadarbības līgumus ar profesionālajām ārstu asociācijām un 25 uzņēmuma un pakalpojuma līgumus ar speciālistiem 11 ārstu specialitātēs.
- ❖ 2019. gadā ĀRF lietās Inspekcija saņēma 29 slēdzienus no piesaistītajiem speciālistiem un profesionālajām ārstu asociācijām.
- ❖ Izveidota Inspekcijas ĀRF komisija, kuras uzdevums ir lemt par kaitējuma esību vai neesību, kaitējuma esības gadījumā par kaitējuma smaguma apmēru, kā arī par ārstniecības izdevumu attiecināmību uz kaitējuma seku novēršanu vai mazināšanu.

ĀRSTNIECĪBAS IESTĀŽU, ĀRSTNIECĪBAS PERSONU UN ĀRSTNIECĪBAS ATBALSTA PERSONU REĢISTRU INFORMĀCIJAS AKTUALIZĀCIJA

- ! 2019. gada 31. decembrī AIR bija reģistrētas 3944 ārstniecības iestādes.
- ! Reģistrētas 332 jaunās ārstniecības iestādes (tostarp jaunatvērtās filiāles, struktūrvienības, adreses). Galvenokārt, tās ir jaunatvērtās ģimenes ārsta prakses, ārsta speciālista prakses, zobārstniecības iestādes. Atbilstoši reģioniem: Rīga un Pierīga – 231; Kurzeme – 30; Latgale – 32; Vidzeme – 26; Zemgale – 13.
- ! Saņemti trīs iesniegumi no ārstniecības iestādēm, kas vēlas piedāvāt ārstniecības pakalpojumus ārvalstu pacientiem (2018. – 5 un 2017. – 3). Ar sarakstu var iepazīties Inspekcijas tīmekļvietnē <http://www.vi.gov.lv/lv/veselibas-aprupe/medicinas-turisms>.
- ! Reģistrētas 39540 ārstniecības personas, tostarp 2019. gadā pirmreizēji reģistrēts 181 optometrists un 1506 praktizēt tiesīgas ārstniecības atbalsta personas. No 2017. gada Inspekcija tīmekļa vietnē <http://www.vi.gov.lv/lv/pr317> publicē informāciju par reģistrētām ārstniecības personām, ārstniecības atbalsta personām, to reģistrācijas termiņiem un profesiju, kurā persona ir tiesīga praktizēt.
- ! 2019. gadā 61 ārstniecības persona vēlējusies saņemt nepieciešamos dokumentus profesionālās darbības uzsākšanai ārvalstīs (2018. – 45; 2017. – 64). 64 % no minētām personām bija medicīnas māsas. Visbiežāk personas ir vēlējušās uzsākt profesionālo darbību Norvēģijā, Vācijā, Lielbritānijā un Šveicē.
- ! 2019. gadā, līdzīgi kā 2016., 2017. un 2018. gadā, trim personām ar māsas izglītību profesionālā kvalifikācija bija atzīta par atbilstošu Latvijā noteiktām prasībām; personas kvalifikāciju bija ieguvušas Lielbritānijā.

10. attēls. Reģistrēto un praktizējošo ārstniecības personu skaits vecuma grupās

No reģistrētajiem un praktizējošiem ģimenes ārstiem 23 % ir sasnieguši pensijas vecumu, proti, ir vecāki par 65 gadiem. No reģistrētajiem un praktizējošiem ķirurgiem vecumā 65+ ir 27 %. Līdzīga situācija vērojama arī citās ārstu specialitāšu grupās (skat. ... attēlu)

MAZINĀTS RISKS SABIEDRĪBAI SAŅEMT NEKVALITATĪVAS VAI VILTOTAS ZĀLES

2019. gadā Inspekcija veica 286 zāļu reklāmas kontroles, īpaša uzmanība bija pievērsta tam, vai reklāmās sniegtā informācija atbilst zāļu aprakstos norādītajām ziņām, nerosina iegādāties zāles, pamatojot zāļu iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašas izpārdošanas vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm, jo tās var ietekmēt patērētāja lēmumu par zāļu iegādi.

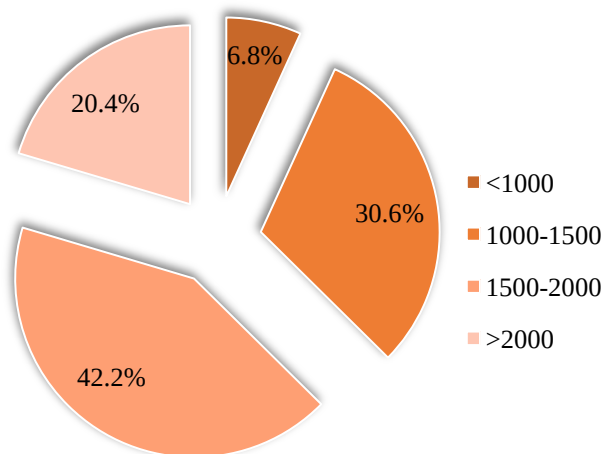
Konstatētās neatbilstības zāļu reklāmā:

- ❖ sniegtā informācija neatbilst zāļu aprakstā norādītajām ziņām;
- ❖ sabiedrībai tiek piedāvāts iegādāties zāles ar atlaidi, vai reklāma rosina iegādāties zāles, pamatojot zāļu iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu;
- ❖ reklāma satur atsauci uz veselības aprūpes darbinieku vai tādu personu ieteikumiem, kuras savas popularitātes dēļ varētu veicināt zāļu lietošanu;
- ❖ sabiedrībai tiek reklamētas zāles, kuru lietošanai nepieciešams ārstniecības personas rakstiski noformēts norādījums.

Inspekcija, izskatot lietas par neatbilstošu zāļu reklāmu, izsaka rosinājumus par labprātīgu pārkāpumu novēršanu. Lietās, kurās tika pieļauti būtiski pārkāpumi vai komersanti atteicās sadarboties pārkāpumu novēršanā, tika pieņemti septiņi lēmumi par pārkāpumu novēršanu un viens lēmums par soda naudas piemērošanu par negodīgas komercprakses īstenošanu un normatīvajiem aktiem neatbilstošas reklāmas izplatīšanu.

IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VIDES KVALITĀTES UN DROŠUMA PĒTĪJUMS

No 2017. gada oktobra vispārizglītojošajās skolās ir uzsākts Veselības ministrijas Eiropas Sociālā fonda projekta „Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi” „Izglītības iestāžu vides kvalitātes un drošuma pētījums”. Pētījums turpināsies līdz 2022. gada novembrim. Pētījuma mērķis ir izvērtēt vispārizglītojošo skolu vides kvalitātes svarīgu rādītāju – iekštelpu CO₂ koncentrāciju, veicot objektīvus mērījumus, un sagatavot uz pierādījumiem balstītus ieteikumus izglītības iestāžu iekštelpu gaisa kvalitātes uzlabošanai. Pasaules Veselības organizācijas (PVO) rekomendētais CO₂ līmenis līdz 1000 ppm, ventilācijas apjoms vienam cilvēkam nodarbību laikā – 7 l/s.

11. attēls. 2017.-2019.gadā apsekoto mācību telpu CO₂ līmeņa (ppm) sadalījuma īpatsvars, % telpu

Pētījums ir sadalīts posmos, kas pakārtoti mācību semestriem. Kopumā no 2017. gada 2. oktobra līdz 2019. gada 6. decembrim apsekota 51 vispārizglītojošā skola, iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings īstenots 147 mācību telpās.

Apkopojot pētījuma rezultātus, secināts, ka tikai daļa izglītības iestāžu telpas atbilst PVO ieteiktajām normām. Īpaši aktuāla gaisa kvalitāte kļūst skolās, kurās nav mehāniskās ventilācijas sistēmas un koka logi nomainīti pret polivinilhlorīda (PVC) jeb tā sauktajiem plastmasas logiem. Veco projektu ēkās logu, durvju un ēku sienu gaisa caurlaidība ir pietiekoši liela, nomainot logus tiek paaugstināta ēkas energoefektivitāte, bet iekštelpu gaisa kvalitāte pasliktinās, jo dabīgā gaisa cirkulācija notiek ievērojami mazāk.

Izglītības iestāžu un to dibinātāju tiešie ieguvumi projekta ietvaros:

- ❖ objektīvi iekštelpu gaisa kvalitātes rādītāji;
- ❖ izglītības iestādes iekštelpu gaisa kvalitātes apsekojuma ziņojums;
- ❖ ieteikumi vides veselības riska faktoru mazināšanai, tajā skaitā pietiekamas iekštelpu gaisa kvalitātes nodrošināšanai;
- ❖ iespēja informēt un izglītēt skolotājus, skolēnus un viņu vecākus par veselību ietekmējošajiem vides apstākļiem skolas telpās.

„PILNA PLAUKTA” KONTROLES LIELĀKAJOS MAZUMTIRDZNIECĪBAS TĪKLOS

Lai iegūtu kopējo pārskatu par atbilstības līmeni konkrētajiem produktu veidiem, pirmo reizi tika kontrolēti pilnīgi visi mazumtirdzniecībā plauktā esošie trauku mazgāšanas līdzekļi un zobu pastas. Kontroles veiktas 6 populārākajos

mazumtirdzniecības veikalos Rīgas teritorijā. **Kopumā kontrolēti 98 trauku mazgāšanas līdzekļi un 408 zobu pastas.**

Secināts, ka

- ❖ trešo valstu izcelsmes zobu pastām visbiežāk ir problēmas ar marķējumu (nesakrīt marķējums oriģinālvalodā ar tulkojumu latviešu valodā);
- ❖ Latvijas veikalu ķēdes, saņemot produktus no Lietuvas vai Igaunijas, kas ir marķēti visās trijās valodās, nepārliedz par marķējuma atbilstību likumdošanas prasībām, bet paļaujas, ka prece nomarķēta korekti;
- ❖ veikali, tirgojot ekoloģiskus trauku mazgāšanas līdzekļus, uzskata, ka tirgo nevis ķīmiskos maisījumus, bet dabīgus produktus, kuriem nav attiecināmas ķīmisko maisījumu normatīvo aktu prasības.

Izskatīti ES dalībvalstu 183 **RAPEX paziņojumi par bīstamiem produktiem**. Atklāti četri RAPEX paziņojumos minētie produkti un to tirdzniecība aizliegta. Inspekcija sagatavoja piecus RAPEX paziņojumus, lai informētu citas ES dalībvalstis par produktiem,

kuru tirdzniecība Latvijā apturēta, jo tie rada risku patērētāju veselībai (divi tīrīšanas līdzekļi, kuriem marķējumā nekorekti norādīta informācija par to bīstamību; divi elektronisko cigarešu uzpildes šķidrumi, kuros nikotīna koncentrācija pārsniedz atļauto; viens kosmētikas līdzeklis, kas vizuāli atgādināja šokolādes kūku, var vadināt personas, īpaši bērnus, uzskatīt to par pārtikas produktu).

2019. gadā kopā veikta 101 drošuma prasībām neatbilstoša produkta izplatīšanas apturēšana, uzdodot 4 produktus atsaukt no tirdzniecības

2.3. PRIORITĀTE: POZITĪVA UZRAUDZĪBAS OBJEKTA, IEINTERESĒTO PUŠU, SABIEDRĪBAS PIEREDZE

PAŠNOVĒRTĒJUMS KĀ UZRAUDZĪBAS METODE

2019. gadā Inspekcija turpināja pielietot jauno uzraudzības metodi – pašnovērtējumu, izstrādājot anketas ar kritērijiem, kuras nosūtīja uzraudzības objektiem. Objektu pārstāvji veica pašnovērtējumu, identificēja trūkumus, analizēja trūkumu cēloņus un izveidoja uzlabojumu plānu. Pašnovērtējuma rezultātā bija identificētas kopīgas problēmas, Inspekcija iepazīstināja objektus ar pašnovērtējuma rezultātiem, sniedza konsultācijas, organizēja tematiskus seminārus. Līdz ar to tika īstenots princips „Uzraudzība un uzlabojumi bez stresa un sāpēm”, veicināta uzticības uzlabošana starp Inspekciju un uzraudzības objektiem.

Pašnovērtējums ķirurģijā un anestēzijā

Mērķis: rosināt ārstniecības iestādes izvērtēt, cik lielā mērā pasākumi, kas tiek veikti anestēzijas un ķirurģijas drošībai, ir saskaņā ar starptautiski atzītu praksi, ko akceptējušas Latvijas profesionālās asociācijas; identificēt cēloņus, kas kavē Slimību profilakses un kontroles centra izstrādāto ieteikumu ieviešanu; saņemt informāciju par iestāžu plānotām aktivitātēm ieteikumu ieviešanai vai pilnveidošanai.

Pašnovērtējuma anketas tika nosūtītas 140 stacionārām un ambulatorām ārstniecības iestādēm, kurām Ārstniecības iestāžu reģistrā ir reģistrēta struktūrvienība „operāciju zāle”.

Saņemtas 62 aizpildītas anketas (26 anketas no stacionārām iestādēm un 36 no ambulatorām iestādēm). 10 ārstniecības iestādes norādīja, ka veikti visi nepieciešamie pasākumi ķirurģijā un anestēzijā, 39 ārstniecības iestādēs anketās norādīja plānotās uzlabojumu aktivitātes.

Pašnovērtējuma apkopojums norādīja uz nepieciešamiem uzlabojumiem, metodisku atbalstu: anestēzijā lietojamo šļirču marķēšanā; anestēzijas/sedācijas atgadījumu un sarežģījumu reģistrācijā un analīzē; rīcībā ļaundabīgās hipertermijas un masīvas asiņošanas gadījumā.

Pašnovērtējums par medicīnas ierīču ekspluatāciju ārstniecības iestādēs

Pašnovērtējuma anketas nosūtītas 140 ārstniecības iestādēm un 45 medicīnisko ierīču ražotāja pārstāvjiem. Atpakaļ saņemtas 64 pašnovērtējuma anketas no ārstniecības iestādēm un 14 no ražotāja pilnvarotajiem pārstāvjiem.

Ārstniecības iestāžu anketās sniegtā informācija palīdzēja identificēt problēmas, kas saistītas ar prasību izpildi medicīnas ierīču ekspluatācijai un tehniskai uzraudzībai, kā arī apzināt ražotāju pilnvarotos pārstāvjus, kas pēc ražotāja pilnvarojuma un norādījumiem veic elektrodrošības un funkcionālās pārbaudes ārstniecības iestādēs. Ražotāja pilnvarotie pārstāvji pašnovērtējuma anketā novērtēja atbilstību normatīvo aktu prasībām, piemēram, par personāla kvalifikāciju, tehniskās uzraudzības izmantoto mēriekārtu atbilstību u.c.

Iegūtus datus Inspekcija izmantos pārbaudžu plānošanai gan ārstniecības iestādēs, gan pie ražotāja pilnvarotajiem pārstāvjiem.

Pašnovērtējums par zāļu uzglabāšanas prasībām aptiekās

Pašnovērtējuma anketa nosūtīta 100 aptiekām, balstoties uz rika novērtējumu. Inspekcija saņēma aizpildītas anketas no 98 aptiekām. 89 jeb 91 % aptiekas pašnovērtējumu anketās apliecināja pilnīgu prasību izpildi. Aptiekas atzinīgi novērtēja iespēju saviem spēkiem un ērtā laikā izvērtēt normatīvo aktu prasību izpildi bez Inspekcijas klātbūtnes, lai apzinātu darbības pozitīvos aspektus, pamanītu trūkumus un nepieciešamos uzlabojumus. 9 jeb 9 % aptiekas, kas norādīja uz trūkumiem dažu prasību izpildē, sniedza skaidrojošos komentārus par uzlabojumu aktivitātēm.

Pašnovērtējums par tetovēšanas, mikropigmentācijas un pīrsinga pakalpojumiem

Inspekcija izstrādāja un 2019. gada sākumā publicēja labas higiēnas prakses rekomendācijas skaistumkopšanas pakalpojumu sniedzējiem „Droši un higiēnas prasībām atbilstoši skaistumkopšanas pakalpojumi. Vadlīnijas skaistumkopšanas pakalpojumu sniedzējiem” ar rekomendācijām par higiēnas prasībām atbilstošu darba vides iekārtošanu un uzturēšanu, drošu pakalpojumu sniegšanu, t.sk. par izmantojamo instrumentu dezinfekcijas un sterilizācijas veikšanas kārtību.

Pašnovērtējuma anketas nosūtītas 139 pakalpojumu sniedzējiem. Inspekcija saņēma aizpildītas anketas no 59 pakalpojumu sniedzējiem, 58 % gadījumu bija vērojamas atbilstošas pakalpojumu sniedzēju zināšanas par higiēnas prasībām un prasībām darba kabineta iekārtošanā.

Pašnovērtējums par dzeramā ūdens kvalitāti

Nosūtītas 109 pašnovērtējuma anketas dzeramā ūdens piegādātājiem. Inspekcija saņēma 85 aizpildītas anketas, Datu analīze parādīja, ka 25 % respondentu pēdējā gada laikā nav bijusi nepieciešamība veikt papildu darbības (ārpus ikdienas prakses), lai nodrošinātu dzeramā ūdens kvalitāti. Pārējie piegādātāji veica profilaktisko ūdensvadu iekārtu skalošanu, ūdensvadu rekonstruēšanas darbus vai papildu attīrīšanas iekārtu uzstādīšanu (piemēram, atdzelžošanas staciju ierīkošanu), kā arī profilaktiskos darbus ūdens filtru darbības nodrošināšanai.

Anketās sniegtā informācija liecina, ka galvenie faktori, kas kavē iedzīvotājiem saņemt kvalitatīvu dzeramo ūdeni, ir sliktais vispārīgais ūdensapgādes tīklu stāvoklis (novecojusi infrastruktūra), kas palielina avārijas gadījumu risku, ierobežots finansējuma apjoms infrastruktūras uzlabošanai un atbilstošu speciālistu trūkums.

Pašnovērtējums par labas ražošanas prakses prasībām kosmētikai

Inspekcija nosūtīja pašnovērtējuma anketu 84 kosmētikas līdzekļu ražotājiem un importētājiem. Atpakaļ saņēma 58 aizpildītas anketas. 45 % komersantu liecināja, ka kosmētikas līdzekļu ražošana pilnībā notiek saskaņā ar Labas ražošanas prakses standarta prasībām. 55 % komersantu norādīja, ka nepieciešami nelieli uzlabojumi ar kosmētikas līdzekļu ražošanu saistītos procesos, t.sk. darba organizācijā un personāla apmācībā.

POZITĪVA UZRAUDZĪBAS OBJEKTA, IEINTERESĒTO PUŠU, SABIEDRĪBAS PIEREDZE

Iniciatīvas „Konsultē vispirms” mērķis ir nodrošināt labāku sadarbību starp uzraugošajām iestādēm un uzņēmējiem, uzsverot, ka iestāžu galvenais pienākums ir būt uzticamiem palīgiem un sadarbības partneriem, nodrošinot, ka uzņēmēji zina un izprot savus pienākumus. 2019. gadā Inspekcija turpināja principa „Konsultē vispirms” ieviešanu, veicinot un atbalstot uzņēmēju brīvprātīgas darbības tiem noteikto pienākumu izpildē.

„Konsultē vispirms” Inspekcijas vērtējums 2019. gadā: kopējais klientu uztveres indekss ir 82,36 %, izcila pašnovērtējuma un klientu novērtējuma sakritība

Lai izvērtētu „Konsultē vispirms” ieviešanas progresu un identificētu jomas, kurās nepieciešami pilnveidojumi, Ekonomikas ministrija, sākot no 2018. gada, reizi gadā vērtē iestāžu atbilstību principam „Konsultē vispirms”. Novērtējuma ietvaros iestādes tiks vērtētas četros posmos - aptaujājot iestāžu klientus un iestāžu darbiniekus, kā arī veicot iestāžu pašnovērtējumu un ekspertu novērtējumu. Pēc 2019.gada vērtējuma rezultātiem Inspekcijai bija piešķirts īpašs apbalvojums nominācijā „Gada izaugsme”, jo 2019.gada laikā Inspekcija demonstrēja visstraujāko progresu „Konsultē vispirms” principa ieviešanā.

2.4. PRIORITĀTE: PROFESIONĀLS, MOTIVĒTS, UZ ATTĪSTĪBU ORIENTĒTS DARBINIEKS

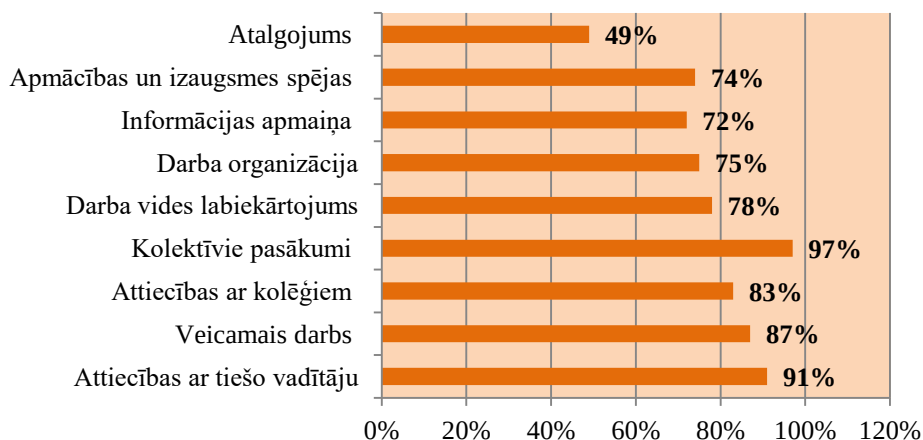
2019. gada 31. decembrī Inspekcijā ir 208 amata vietas, vakantas 20 amata vietas. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinās vakanto vietu skaits un personāla mainība (2019. – 17 %; 2018. – 27 %). Uz 2019. gada beigām ir 12 kritiskās amata vietas (t.sk. 10 veselības aprūpē un 2 farmācijas jomā). Vakanto amatu vietu nodrošināšanu ar kvalificētu personālu negatīvi ietekmē speciālistu trūkums nozarē un atalgojums, kas, īpaši farmācijas jomā, nav konkurētspējīgs.

4. tabula. Kvalifikācijas celšanas pasākumi 2019. gadā

Mācības 2019. gadā	Dalībnieku skaits
Tematiskās apmācības informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā	55
Visu līmeņu vadītāju mācības	34
Citas tēmas (t.sk. komunikācija, dizaina domāšana, analītiskā domāšana, darba aizsardzība u.c.)	24
Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta jomā	45
Korupcijas novēršana (t.sk. Trauksmes celšanas likums)	21
Speciālistu kvalifikācijas celšana veselības aprūpē	55
Speciālistu kvalifikācijas celšana sabiedrības veselībā	153
Eiropas Komisijas Strukturālo reformu atbalsta dienesta un Semmelweisas (Semmelweis) universitātes mācību centra organizētās mācībās <i>“Training for (specialists) civil servants in the Public Administration of the Health Sector in Latvia”</i>	14

Notika darbinieku iekšējās apmācības par veselības aprūpes un sabiedrības veselības aktuāliem jautājumiem, fizisko personas datu aizsardzību un apstrādi saskaņā ar Datu regulas prasībām, valsts amatpersonu deklarācijas aizpildīšanu, mērķu noteikšanu un darba izpildes novērtēšanas procesu, dokumentu noformēšanu, darbu ar resursu vadības sistēmas *Horizon HOP* moduli, darbu ar dokumentu vadības sistēmu *Namejs*, darbinieki iepazīstināti ar apstiprināto Inspekcijas stratēģiju u.c.

2019. gadā veikta Inspekcijas darbinieku aptauja psiholoģiskā klimata noteikšanai, kurā piedalījās 111 darbinieki, kas ir vairāk nekā puse no Inspekcijā strādājošiem. No aptaujā iesaistītajiem dalībniekiem 45,9 % veica darbu birojā, 54,1 % bija inspicējošas amatpersonas.

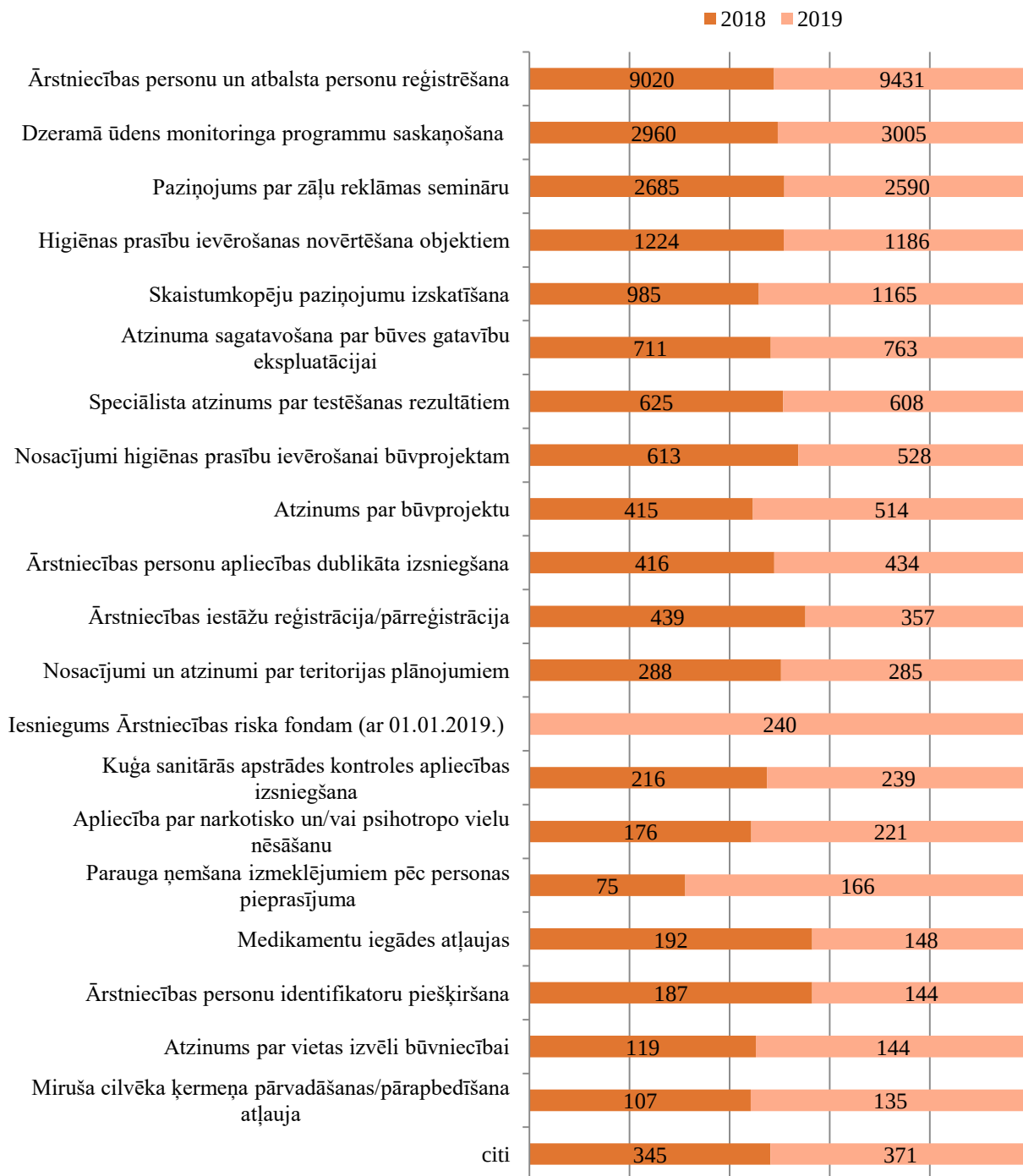

12. attēls. Darbinieku aptaujas rezultāti par apmierinātību ar darbu

III. PAKALPOJUMI

PUBLISKIE PAKALPOJUMI

Inspekcijas sniegto publisko pakalpojumu būtība – izvērtēt iespējas sabiedrībai nodrošināt drošu un nekaitīgu dzīves un darba vidi.

13. attēls. Sniegtie valsts pārvaldes pakalpojumi
(atrādīti pakalpojumi, kas 2019.gadā biežāk pieprasīti)

!!! Inspekcija nepieņem lēmumus un neizdod dokumentus par darbības atļaušanu vai aizliegšanu, bet gan tikai sagatavo atzinumus ar slēdzieniem, kuri nepieciešami lēmumu pieņemšanas institūcijām (pašvaldībām u.c.).

E-PAKALPOJUMI

Inspekcijas piedāvātie **e-pakalpojumi** ir izstrādāti ERAF projekta „Vienotās uzraudzības informācijas sistēmas izstrāde. 1. posms” un Nacionālā veselības dienesta ERAF projekta „E-veselības integrētās informācijas sistēmas attīstība” ietvaros. Inspekcijas klientiem ir pieejami **desmit** e-pakalpojumi.

2019. gadā Veselības inspekcija piedalījās vairāku dzīves situāciju izstrādē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas komunikācijas un mācību aktivitāšu programmas “Mana Latvija.lv. Dari digitāli!” ietvaros. Ir izstrādātas šādas dzīves situācijas:

- ❖ „Ražošana mājas apstākļos”
- ❖ „Personas nāve, formalitātes un apbedīšana”
- ❖ „Veselīgs dzīvesveids”
- ❖ „Atbalsta un izaugsmes iespējas studentiem”

Šo dzīves situāciju ietvaros izstrādātas sabiedrībai saprotama un pieejama videopamācība par to, kā paziņot par dzeramā ūdens testēšanas pārskatu iesniegšanu Veselības inspekcijai.

Aicinot sabiedrību aktīvāk izmantot valsts un pašvaldību iestāžu pakalpojumus elektroniski, no 3. septembra līdz 4. oktobrim Inspekcija piedalījās ikgadējā akcijā „Dienas bez rindām”, sniedzot konsultācijas par Inspekcijas e-pakalpojumu izmantošanu.

5. tabula. Tīmekļa vietnē www.vi.gov.lv pieejamo e-pakalpojumu lietotāju skaits

Informatīvais e-pakalpojums	2017	2018	2019
Skaidrojumi profesionāliem par normatīvo aktu prasību izpildi	3085	3352	2545
Informācija par patērētāja tiesībām saņemt kvalitatīvu pakalpojumu/preci	514	706	505
Veselības inspekcijas uzraudzības objektu katalogs	617	619	610

6. tabula. Portālā www.latvija.lv pieejamo e-pakalpojumu lietotāju skaits

E-pakalpojums	2017	2018	2019
Iesniegums Veselības inspekcijai	1958	3861	5525
Paziņojums par Veselības inspekcijas kontroles laikā uzlikto pienākumu izpildi	184	288	260
Paziņojums Veselības inspekcijai par darbībām farmācijas jomā	202	136	78
Pieteikums Veselības inspekcijas atļaujas, atzinuma vai novērtējuma saņemšanai	300	503	694
Informācijas sniegšana Veselības inspekcijas uzraudzības objektu katalogam	33	46	31
Dzeramā ūdens testēšanas pārskatu iesniegšana Veselības inspekcijai	397	686	1969
Pieprasījums par aktuālo stāvokli Veselības inspekcijas uzraudzības objektā	44	57	122

IV. KOMUNIKĀCIJA

SADARBĪBA AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM

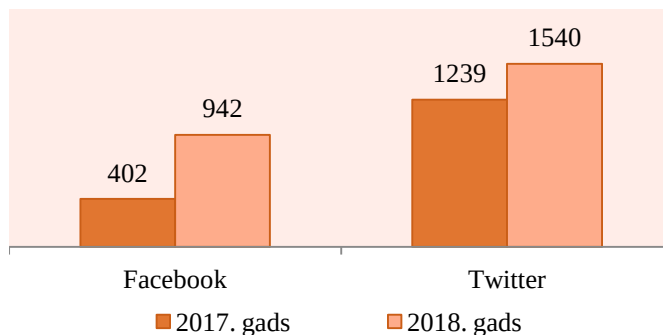
Sniegtas atbildes uz 349 mediju pieprasījumiem (2018. – 341; 2017. – 330). Līdzīgi kā iepriekšējos gados mediju pieprasījumu aktuālākās tēmas bija veselības aprūpe, sabiedrības un vides veselība. Visvairāk pieprasījumu Inspekcija saņēma no raidījuma „Bez tabu”, Latvijas televīzijas, portāliem TVNET un DELFI. Sagatavotas 19 relīzes par veselības nozarei un sabiedrībai aktuālām tēmām.

KLIENTU IZGLĪTOŠANA UN INFORMĒŠANA

- ❖ Inspekcijas tīmekļa vietnes skatījumi – 1 636 202 (2018. gadā – 1 537 224). Visvairāk Inspekcijas tīmekļa vietnē apmeklētājus interesēja sadaļas: ārstniecības personu/atbalsta personu darbvieta (ārstniecības iestādē), specialitāte; reģistrētas ārstniecības personas/atbalsta personas reģistrācijas termiņš, identifikators; Ārstniecības iestāžu reģistrs.

- ❖ Inspekcijas tīmekļa vietnē bija ievietoti brīdinājumi sabiedrībai par veselības riskiem, piemēram, interneta tīmekļa vietnēs pieejamiem līdzekļiem ar nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēka veselību un bīstamību cilvēka dzīvībai; kosmētikas līdzekļiem, kas satur aizliegtus konservantus; zāles “Rīgvir šķīdums injekcijām” reģistrācijas apturēšanu; medicīnas centra „AURORA” piedāvātajiem bezmaksas veselības

14. attēls. Sociālo tīklu sekotāju dinamika

pārbaudēm u.c.

- ❖ Sniegtas atbildes uz 533 iedzīvotāju jautājumiem, vairāk nekā puse jautājumu bija par skaistumkopšanas pakalpojumiem.
- ❖ Iedzīvotājiem sniegta informācija: 200 publikācijas Inspekcijas tīmekļa vietnē, 175 publikācijas – Facebook, 65 publikācijas – Twitter;
- ❖ 602 (2018.gadā – 517) fiziskas un juridiskas personas izvēlējās opciju „Pieteikties jaunumiem”. Informācija par aizvadītā mēneša aktualitātēm katra mēneša sākumā tiek nosūtīta interesentiem.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

- ❖ Dalība EPSO konferencēs Porto (10. – 12.04.2019.) un Malmē (23. – 25.10.2019.);
- ❖ Dalība Ziemeļvalstu veselības aprūpi un sociālo pakalpojumu jomu uzraugošo institūciju konferencē (26.-27.09.2019.);
- ❖ Igaunijas Health Board pieredzes apmaiņas vizīte Rīgā (27.-28.03.2019.);
- ❖ Starptautiskais reģionālais seminārs „MEDICRIME” Rīgā (27.-28.11.2019.);
- ❖ Baltic/Nordic ūdens un veselības sadarbības tīkla semināra organizēšana Rīgā (12.–13.12.2019.);
- ❖ Turpinājās dalība Eiropas Ķīmisko vielu aģentūras (ECHA) Ieviešanas informācijas apmaiņas foruma uzraudzības projektos un Eiropas Komisijas Patērētāju, veselības, lauksaimniecības un pārtikas izpildaģentūru (Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency – CHAFEA) projektā „Vienotā rīcība tabakas kontrolei” (Joint Action on Tobacco Control).

SADARBĪBA AR PUBLISKĀ, NEVALSTISKĀ UN PRIVĀTĀ SEKTORA PARTNERIEM

- ❖ Tikšanās ar Veselības aprūpes darba devēju asociāciju un Latvijas Slimnīcu biedrību tajā skaitā – tematiskas.
- ❖ Sadarbība ar Latvijas Ārstu biedrības asociācijām tematisko pārbaužu ietvaros.
- ❖ Ikgadēja dalība Latvijas Zobārstu asociācijas konferencē.
- ❖ Klātienē tikšanās ar Daugavpils reģionālās slimnīcas, Rēzeknes slimnīcas, Jēkabpils reģionālās slimnīcas pārstāvjiem.
- ❖ Sadarbība ar Latvijas Kosmētiķu un kosmetologu asociāciju, Latvijas Skaistumkopšanas speciālistu asociāciju, Infekciju kontroles un sterilizācijas asociāciju.
- ❖ Iesaiste SPKC rīkotajā informatīvajā kampaņā „Uzticies pārbaudot!”, informējot sabiedrību par infekcijas slimību un citu veselības risku profilaksi, saņemot invazīvus skaistumkopšanas pakalpojumus un aicinot izvēlēties drošus un legālus pakalpojumus.
- ❖ Sadarbība ar Latvijas Sabiedrības Veselības Asociāciju vadlīniju „Vides kvalitāte un drošība izglītības iestādēs” izstrādes procesā.
- ❖ Sadarbība ar medicīniskās izglītības iestādēm par absolventus reģistrēšanu bez viņu klātbūtnes, pamatojoties uz personas piekrišanu personas datu apstrādei un reģistrācijai.
- ❖ Sadarbība ar pašvaldībām peldvietu apsaimniekošanu, uzturēšanu un peldvietu analīžu rezultātu novērtējumu.

INSPEKCIJAS SAŅEMTĀS BALVAS UN ATZINĪBAS

- ❖ Noslēdzoties iniciatīvas “Konsultē vispirms” principa ieviešanā iesaistīto uzraugošo iestāžu 2019. gada darbības novērtējumam, **Veselības inspekcija ieguvusi īpašu apbalvojumu nominācijā “Gada izaugsme”**, jo gada laikā demonstrējām visstraujāko progresu “Konsultē vispirms” principa ieviešanā.
- ❖ 2018. gada 16. novembrī divi Inspekcijas darbinieki saņēma Veselības ministrijas Pateicības un Atzinības rakstu par ilggadēju, godprātīgu darbu un ieguldījumu veselības aprūpes nozarē.
- ❖ 2019.gadā Inspekcijas klientu apkalpošanas speciāliste-lietvede Vineta Miška guvusi visaugstāko iedzīvotāju novērtējumu un kļuva par pirmās vietas laureāti Valsts kancelejas organizētajā Laba servisa kustībā, kuras laikā iedzīvotāji tika aicināti novērtēt valsts pārvaldē strādājošus klientu apkalpošanas speciālistus, savu “paldies” vai uzslavu pasakot ne tikai klātienē, bet arī nobalsojot par attiecīgo speciālistu vietnē www.sakipaldies.lv vai mobilajā lietotnē “Futbols”.

V. GALVENIE UZDEVUMI 2020. GADĀ

- ⇒ Izvērtēt gadījumus par augsta riska jaundzimušajiem, kurus pārved uz perinatālās aprūpes centriem, analizējot indikācijas pārvešanai, savlaicīgumu, sarežģītumus.
- ⇒ Izvērtēt sociālās aprūpes institūcijās (valsts, pašvaldību, privātajās) klientiem nodrošinātās aprūpes kvalitāti (integrētā pārbaude kopā Labklājības ministriju).
- ⇒ Veikt skrīninga mamogrāfijas pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai noteikto pasākumu izpildes pārbaudes.
- ⇒ Veikt padziļinātas pārbaudes V līmeņa slimnīcu uzņemšanas nodaļās par droša un kvalitatīva pakalpojuma nodrošinājumu.
- ⇒ Pārbaudīt darbnespējas lapu izrakstīšanas kārtības ievērošanu (e-DNL, kas izrakstītas ar atpakaļejošu datumu).
- ⇒ Veikt pārbaudes medicīnisko ierīču izplatīšanas objektos, tai skaitā medicīnisko ierīču ražošanas uzņēmumos.
- ⇒ Nodrošināt sadarbību ar VID Muitas pārvaldi par importētu medicīnisko ierīču atbilstību.
- ⇒ Lētāko kompensējamo zāļu izsniegšanas pret receptēm, kurās ārsts norādījis zāļu starptautisko nepatentēto nosaukumu (SNN), kontrole aptiekās, lai nodrošinātu pacientu līdzmaksājumu samazināšanu, racionālu zāļu lietošanu un pacienta līdzestības pieaugumu.
- ⇒ Veikt sabiedrībai paredzētas zāļu reklāmas kontroles masu informācijas līdzekļos un aptieku periodiskajos izdevumos, ņemot vērā iepriekš konstatētās neatbilstības.
- ⇒ Nodrošināt izglītības iestāžu novērtēšanas aptveri reizi mācību gadā, informējot izglītības iestādes par izglītības iestāžu telpu vides kvalitātes un drošuma uzlabošanu, popularizējot Latvijas Sabiedrības veselības speciālistu asociācijas izstrādātās vadlīnijas "Vides kvalitāte un drošība skolās", kas izstrādātas sadarbībā ar VM un Inspekciju.
- ⇒ Īstenot pētījumu "Izglītības iestāžu vides kvalitātes un drošuma pētījums" (ESF projekta "Kompleksi veselības veicināšanas un slimību profilakses" ietvaros).
- ⇒ Veikt tematiskās kontroles kopējās ainas par situāciju tirgū iegūšanai "pilns plaukts" - par rodenticīdiem (ķīmiskie maisījumi - biocīdi) un līdzekļiem ādas aizsardzībai pret saules UV starojumu (kosmētikas līdzekļi).
- ⇒ Pastiprināt atkarību izraisošu ķīmisko maisījumu uzraudzību, reaģējot uz sabiedrības veselības ietekmējošiem jaunajiem paradumiem atkarību jomā.
- ⇒ Attīstīt pašnovērtējuma sistēmu uzraudzības procesā, sekmējot uzlabojumu īstenošanu un uzraudzības objektu atbildības paaugstināšanu.
- ⇒ Apmeklēt ārstniecības iestādes un sniegt informāciju par konstatētajām nepilnībām veselības aprūpē iesniegumu izskatīšanā, līdz ar to sekmēt pacientu iespējas saņemt drošus un kvalitatīvus veselības aprūpes pakalpojumus.
- ⇒ Izstrādāt vadlīnijas godīgas komercprakses īstenošanai, piedāvājot (reklamējot) zāles sabiedrībai, veidojot vienotu izpratni par prasībām, kas vērstas uz sabiedrībai paredzēto zāļu reklāmu.
- ⇒ Apzināt un konsultēt skaistumkopšanas pakalpojumu sniedzējus, kuri reklamējas sociālajos tīklos un nav Inspekcijas uzraudzībā.
- ⇒ Nodrošināt sabiedrībai vienkāršāku un saprotamāku informāciju Inspekcijas jaunajā tīmekļa vietnē Valsts kancelejas projekta "Valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienotā platforma" ietvaros.
- ⇒ Nodrošināt darbinieku profesionālo izaugsmi., realizējot 2020.gada iekšējo apmācību programmu un izmantojot starptautisko pieredzi.

APL	Administratīvā procesa likums
ĀIR	Ārstniecības iestāžu reģistrs
ĀPR	Ārstniecības personu un ārstniecības atbalsta personu reģistrs
ĀRF	Ārstniecības riska fonds
BKUS	Bērnu klīniskā universitātes slimnīca
COEN	Eiropas Komisijas atbilstības un izpildes grupas
CPNP	EK uzturētā kosmētikas līdzekļu elektroniskā datu bāze
ECHA	Eiropas ķīmisko vielu aģentūra
EIONET	Eiropas vides informācijas un novērojumu tīkls
EK	Eiropas Komisija
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
GOS	gaistošie organiskie savienojumi
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
Inspekcija	Veselības inspekcija
KL	kosmētikas līdzekļi
KVS	Kvalitātes vadības sistēma
ĶM	ķīmiskie maisījumi
ĶV	ķīmiskās vielas
LAPK	Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
LATMED	Medicīnisko ierīču reģistrs LATMED
LVĢMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru kabinets
NVD	Nacionālais veselības dienests
PII	pirmsskolas izglītības iestāde
PVA	primārā veselība aprūpe
PVO	Pasaules veselības organizācija
QR kods	Kvadrātkods konkrētai interneta vietnei
RAKUS	Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca
RAPEX	Informācijas ātrās apmaiņas sistēma
RAPID ALERT	Zāļu drošības ātrās brīdināšanas sistēma
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs
TL	tetovēšanas līdzekļi
ŪAS	ūdensapgādes sistēmas
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VM	Veselības ministrija
ZVA	Zāļu valsts aģentūra